

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
KRIMINĀLTIESISKO ZINĀTŅU KATEDRA

**KORUPCIJA LATVIJAS REPUBLIKAS
VIETVARĀS**

BAKALAURA DARBS

Autors: **Elmārs Vilciņš**

Studenta apliecības Nr.: 15021

Darba vadītājs: lektore Mag. iur. Evija Vīnkalna

RĪGA 2021

ANOTĀCIJA

Šī bakalaura darba uzdevums ir analizēt un dot ieskatu tā lasītājam par korupcijas jēdziena un sankciju izmaiņām laika gaitā, kādi ir korupcijas izskaušanas centieni, panāktie līdzšinējie rezultāti, un kādas izmaiņas normatīvajos aktos ir iespējamās vai nepieciešamās sekmīgākai noziedzīgā nodarījuma prevencijai.

Lai arī ir veikti krietni uzlabojumi centienos novērst koruptīva rakstura noziedzīgus nodarījumus valsts pārvaldē, joprojām pastāv riski, kurus tik viegli likvidēt nevar, it īpaši mazajās pašvaldībās, kur sabiedriskā iesaiste politiskos procesos ir mazāka nekā lielajās pašvaldībās un arī politiskā konkurence ir ievērojami apsīkusi, atsevišķās mazajās pašvaldībās vieniem un tiem pašiem politiķiem un politiskajiem sarakstiem valdot kopš 2009. gada administratīvās reformas līdz pat 2021. gada administratīvajai reformai

Kā galveno problēmjautājumu autors izvirza pateicīgās augsnes korupcijas zelšanai esamību (būtu nepieciešams veidot papildus kontroles mehānismus katrā no pašvaldībām, jo šobrīd tādi iztrūkst) un to, kā to var mainīt, kā arī ir apskatīti ar korupciju saistīti jautājumi ārvalstīs, izvirzot ierosinājumus, ko no ārvalstu prakses varētu ieviest arī Latvijā.

Nemot vērā veikto izpēti, par galvenajām izmaiņām varētu minēt nepieciešamību veikt grozījumus atsevišķos normatīvajos aktos (Krimināllikumā, Pašvaldības domes vēlēšanu likumā, KNAB likumā, Valsts robežsardzes likumā, likumā ‘Par policiju’), kas paredzētu reformēt atsevišķas iestādes, mainītu to personu loku, kam ir tiesības īstenot pasīvās vēlēšanu tiesības, kā arī paplašināt un tajā pašā laikā arī samazināt Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja kompetenci.

Atslēgas vārdi: korupcija, trauksmes celšana, pašvaldības.

ANNOTATION

The main task of this bachelor thesis is to give an insight about the changing nature of the concept of corruption throughout times, what are the efforts taken in combating corruption, the successes and what else can or should be done to prevent public officials from corruptive wrongdoings.

Even though there are stark improvements regarding cleansing local governmental bodies from said felonies, there are still risks that cannot be fixed that easily, especially in local governments those in smaller administrative units wherein society is lesser keen on taking part in public or political processes in comparison to bigger administrative units and political competition is almost non-existent which can be seen in certain local governments where the same politicians and political parties dominated each elections since Administrative reform of 2009 until the administrative reform in 2021.

The main issue stated by the author is how to eradicate conditions that can be used for personal needs of those in power. Also, the author has looked into situation in foreign countries and has given his outlook of what can be implemented in Latvian regulation.

Considering the research, the main steps toward progress could be the necessity of amending national regulation that would reform certain institutions, disallow rights of participating in elections for a specific group of society, expand and also narrow down the scope of Corruption Prevention and Combating Bureau of Latvia.

Key words: corruption, whistle blowing, municipalities.

Bakalaura darbā izmantotie saīsinājumi

AAL – Administratīvās atbildības likums

AK - Apvienotā Karaliste

AT - Augstākā tiesa

EUR – euro

GRECO - Pretkorupcijas starpvalstu grupa

KaPo - Igaunijas Drošības dienests

KL - Krimināllikums

KNAB - Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs

TM - Tieslietu ministrija

VP – Valsts policija

Satura rādītājs

Bakalaura darbā izmantotie saīsinājumi	4
Ievads.....	6
1. VĒSTURISKAIS REGULĒJUMS UN TĀ ĢENĒZE	9
1.1. Starpkaru periods	9
1.2. 20. gadsimta 90-tie gadi un mūsdienas	12
2. ATBILDĪGO IESTĀŽU DARBĪBA.....	16
2.1. Fiksētie korupcijas gadījumi, uzsāktie procesi	16
2.1.1. Ventspils	16
2.1.2. Valmiera	18
2.1.3. Daugavpils	19
2.1.4. Dobeles	19
2.1.5. Ķekava	20
2.1.6. Rīga.....	20
3. IESPĒJAMĀS IZMAIŅAS VALSTS UN PAŠVALDĪBU IESTĀŽU DARBĀ UN NORMATĪVAJOS AKTOS.....	26
3.1. Pašvaldības, to kapitālsabiedrības	26
3.2. Valstiskais līmenis.....	29
3.2.1. Trauksmes celšanas institūts.....	29
3.2.2. Balsu pirkšana	31
3.2.3. Operatīvo eksperimentu veikšana.....	32
3.3. Starptautiskā iesaiste, mācības no citu valstu pieredzēm	33
3.3.1. Pretkorupcijas starpvalstu grupa.....	33
3.3.2. Eiropas Konvencija par starpvalstu sadarbību.....	34
3.3.3. Igaunijas modelis	35
3.3.4. Apvienotās Karalistes modelis	35
3.3.5. Lietuvas modelis.....	37
3.3.6. Nīderlandes modelis	37
KOPSAVILKUMS.....	39
IZMANTOTO AVOTU SARAKSTS	42
PIELIKUMI.....	48
1. Pielikums. Igaunijas Drošības dienesta KaPo jurisdikcija, atbildes vēstule no dienesta vadītāja Andresa Kahara (Andres Kahar).....	48

Ievads

Korupcijas jēdziena būtība ir šķietami universāla visā pasaulē. Vienkāršoti skaidrojot, tā ir kāda labuma došana vai apsolīšana, lai publiska persona kaut ko izdarītu vai neizdarītu. Lai arī intuitīvi varētu šķist, ka populārākais kukuļošanas veids ir naudas došana apmaiņā pret darbību vai bezdarbību, par kukuļošanas priekšmetu var būt daudz kas cits – Latvijas Republikas Augstākās tiesas Plēnuma 21.06.1993. lēmumā Nr.7 “Par tiesu praksi kukuļošanas lietās” ir atzīts, ka par kukuļošanas priekšmetu var būt jebkuri materiāli vai citāda veida labumi: nauda, vērtspapīri, pārtikas produkti, rūpniecības preces, dažāda rakstura pakalpojumi, tiesības uz mantu, noguldījumi uz kukuļņēmēja vārda, fiktīva pirkšanas pārdošanas vai dāvinājuma līguma noformēšana, nepamatota prēmiju vai pabalstu izmaksāšana, azartspēlēs tīša paspēlēšana kukuļņēmēja labā, dāvana kukuļņēmēja ģimenes locekļiem, tuviniekiem un draugiem, iesaistīšana izdevīgā darbā u.c. Saimnieciskā sfērā par kukuļošanas priekšmetu var būt preču pārdošana par pazeminātām cenām kukuļņēmēja interesēs, preču uzpirkšana par paaugstinātām cenām uz valsts rēķina, naudas līdzekļu noguldīšana komercbankās par paaugstinātiem procentiem, prettiesiska valsts daļas samazināšana kopuzņēmumos, nodokļa nelikumīga samazināšana u.c.¹

Pasaulē vienots ir arī uzskats, ka tā ir prettiesiska un nosodāma parādība. Autors šī darba tapšanas laikā nespēja atrast piemēru, kur kāda valsts nebūtu aizliegusi tās publiskās varas pārstāvjiem veikt koruptīvas darbības. Vienīgais, kas atšķiras dažādos pasaules punktus, ir tas, kā un cik lielā mērā korupcija tiek apkarota, novērsta, regulēta.

Nav noslēpums, ka sabiedrībā pastāv uzskats, ka visaugstākais korupcijas līmenis vai visnekaunīgākie korupcijas gadījumi atrodami attīstības valstīs. Tā, piemēram, bijušais Dienvidāfrikas Republikas prezidents Džeikobs Zuma tiek apsūdzēts koruptīva tīkla uzturēšanā, kas Āfrikas valstij radīja zaudējumus vairāku miljardu ASV dolāru apmērā.² Šis nav vienīgais gadījums, kāds ir atrodams ārzemju praksē.

Korupcijas gadījumi tiek konstatēti arī attīstītās valstīs, tai skaitā Latvijā. Minot Dienvidāfrikas Republikas gadījumu, var izvirzīt hipotēzi, ka visaugstākais korupcijas līmenis attīstītajās valstīs varētu būt konstatējams mazāk attīstītos vai mazāk apdzīvotos valsts reģionos. Problemātika šādos gadījumos varētu būt tajā, ka mazākos un mazāk apdzīvotos

---

¹ LR AT Plēnuma 21.06.1993. lēmums Nr.7 “Par tiesu praksi kukuļošanas lietās”: Interneta resurss. Pieejams: www.at.gov.lv

²Zuma to stand trial on corruption charges relating to \$2.5bn arms deal: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.theguardian.com/world/2019/oct/11/zuma-to-stand-trial-corruption-charges-arms-deal-south-african-president> [aplūkots 23.10.2021.]

valsts reģionos korupciju ir grūtāk konstatēt mazākas informācijas apmaiņas vai gluži vienkārši iedzīvotāju vienaldzības dēļ. Kā norādījis Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisijas vadītājs Juris Rancāns: “Valstī pamazām notiek pārmaiņas pareizajā virzienā. Tās jūtamas arī Latgalē, arī mazākās pašvaldībās.”³ Arī Igaunijas Drošības policija *Kaitsepolitseiamet* (KaPo), kuras viena no funkcijām ir korupcijas novēršana un apkarošana Igaunijas Republikā⁴, savā 2018. gada darba pārskatā ir norādījusi, ka korupcijas riskus iespējams samazināt, mainoties cilvēku domāšanai un mentalitātei. Kā norādījuši Igaunijas korupcijas sargsuņi, Igaunijā situācija šajā jomā virzās pareizajā virzienā.⁵

Nemot vērā korupcijas definīciju, kura tiks aplūkota turpmāk, ir skaidrs, ka korupcija ir jāskata kopsakarā ar demokrātiskām vērtībām valstī, to stabilitāti un to, ka jebkāds apdraudējums demokrātijai var tikt izmantots politikā ar populistiskiem lozungiem. Kā ir minējusi starptautiskās bezpeļņas organizācijas cīņai pret korupciju “Transparency International” ģenerāldirektore Patrīcija Moreira (*Patricia Moreira*): “Korupcija vājina valsts pārvaldi, savukārt vāja valsts pārvalde ir mazāk spējīga apkarot un novērst korupciju”.⁶ “Transparency International” ik gadu publicē rangu ar valstīm un to korupcijas indeksu, ko izsaka no 0 līdz 100. Reģionāli Eiropa ir sasniegusi labākos pretkorupcijas rādītājus pasaulē, savukārt visvājākie reģionālie rādītāji ir Āfrikā un tādās valstīs kā Afganistāna, Ziemeļkoreja, Jemena un Sīrija⁷, kas apliecina demokrātisko vērtību nozīmi korupcijas izskaušanā. 2019. gada reitingā Latvija ieguva dalīto 44. vietu pasaulē⁸ - sliktāko starp Baltijas valstīm (Igaunija - 18., Lietuva - 35.), savukārt pēdējā publicētajā reitingā par 2020. gadu Latvijai divu vietu kāpums (42. vieta), taču joprojām sliktākais rādītājs Baltijas valstīs (Lietuva - nemainīgi 35. vietā, Igaunijai 17. vieta).⁹

Bakalaura darba mērķis ir izpētīt korupcijas jēdziena izmaiņas laika gaita un kāpēc Latvija ir “korumpētāka” par Lietuvu un Igauniju, kādas ir atbildīgo dienestu sekmes korupcijas izskaušanā un kā korupcijas apkarošana tiek regulēta valstiskā līmenī, un kādi būtu

---

³Korupcijas apkarošana sākas ar uzskatu maiņu sabiedrībā: Interneta resurss. Pieejams: <https://latgaleslaiks.lv/raksti/2020-02-23-korupcijas-apkarosana-sakas-ar-uzskatu-mainu-sabiedriba> [aplūkots 12.10.2021.]

⁴Areas of activity of *Kaitsepolitseiamet*: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.kapo.ee/en/content/areas-activity.html> [aplūkots 12.10.2021.]

⁵KaPo 2018. gada darba pārskats: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.kapo.ee/en/content/annual-reviews.html> [aplūkots 12.10.2021.]

⁶How corruption weakens democracy: Interneta resurss. Pieejams: https://www.transparency.org/news/feature/cpi_2018_global_analysis [aplūkots 23.10.2021.]

⁷ Ibid.

⁸ Corruption perceptions index 2018: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.transparency.org/cpi2019> [aplūkots 23.10.2021.]

⁹ Corruption perceptions index 2020: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/nzl#> [aplūkots 23.10.2021.]

iespējamie uzlabojumi valstiskā un pašvaldību līmenī, kā arī kas būtu grozāms normatīvajos aktos, ir šī bakalaura darba mērķis.

Šī mērķa sasniegšanai tiks izmantotas sekojošas juridiskās pētniecības metodes:

- 1) vēsturiskā metode, veicot nelielu ieskatu pētāmās tēmas vēsturiskajā regulējumā un tā salīdzinājums ar mūsdienu regulējumu;
- 2) teleoloģiskā metode, veicot korupcijas sastāva un valsts amatpersonas jēdziena (KL 320., 323., 316. panta), kā arī Operatīvās darbības likuma 15. panta, likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" un balsu pirkšanas kā noziedzīga nodarījuma analīzi;
- 3) analītiskā metode, veicot tiesu praksē nostiprināto atziņu analīzi;
- 4) salīdzinošā metode, veicot Latvijas un ārvalstu regulējuma analīzi un sniedzot ieskatu šo valstu pretkorupcijas darbības rezultātos.

1. VĒSTURISKAIS REGULĒJUMS UN TĀ ĢENĒZE

1.1. Starpkaru periods

Koruptīva rakstura noziedzīgi nodarījumi neatkarīgās Latvijas teritorijā zināmi un nostiprināti ar likuma spēku jau pagājušā gadsimta trīsdesmitajos gados un kopš tā laika līdz pat mūsdienām ir tikuši papildināti, precīzāk definējot, kas ir uzskatāms par koruptīva rakstura noziedzīgu nodarījumu un kādas sankcijas par to ir paredzētas.

Starpkaru periodā Latvijas Republikas materiālās krimināltiesību normas tika apkopotas 1933. gada 24. aprīļa Sodu likumā. Gadu pēc šī likuma stāšanās spēkā dienasgaismu ieraudzīja autoru kolektīva Pētera Minca, Herberta Ehlersa, Pētera Jakobi un Jāņa Lauvas 1933. gada Sodu likuma komentāri ar nosaukumu “1933. gada 24. aprīļa Sodu likums ar likumdošanas motīviem un sīkiem komentāriem, kā arī ar alfabētisko un citiem rādītājiem”.¹⁰

Kā priekšvārda pašā sākumā norāda komentāru grāmatas sastādītāji, jaunais Sodu likums ir 13 gadu garumā sastādīts normatīvais akts, kam par pamatu tika ņemti 1903. gada Krievijas Sodu likumi, kā arī Šveices, Čehoslovākijas, Vācijas un Itālijas kodeksu principi.¹¹ Tātad – liela ietekme korupcijas jēdziena definēšanā ir bijusi ārvalstu pieredzei, arī Krievijas impērijai, kuras sastāvā bija tagadējā Latvijas Republika.

No šī izriet, ka likuma tapšanas sākums datējams ar 1920. gadu - īsi pēc neatkarības izcīnīšanas, laikā, kad pirmo reizi sanāca Latvijas Satversmes sapulce. Ņemot vērā, ka 1933. gada Sodu likums bija pirmais materiālo krimināltiesību normatīvais akts, kas tapa neatkarīgā valstī un ko veidoja jau Latvijas Republikas valstsvīri, kā arī tas pastāvēja līdz pat Latvijas Republikas okupācijai 1940. gada 17. jūnijā, šis ir galvenais pētāmais vēsturiskais avots šī laikposma ietvarā.

Ja šodien pastāv KNAB, kura darbību regulē likums¹² un ir iespējams iepazīties ar tā darbības pārskatiem, tad starpkaru posmā šādas iestādes nebija un neviena iestāde pārskatu par korupcijas apkarošanu valstī nerakstīja. Jāņem vērā arī apstākļi, ka jaunizveidotai valstij bija citi, ne mazāk svarīgi jautājumi risināmi. 1919. gadā valstī vēl norisinājās karadarbība un tie policisti, kuri bija pieejami, iekļāvās karaspēkā, lai piedalītos cīņās. Arī pēc pilnīgas valsts atbrīvošanas trūka izglītotu speciālistu¹³, tāpēc par nopietnu korupcijas apkarošanu brīvvalsts pirmajos gados nevar runāt.

¹⁰ 1933. g. 24. aprīļa sodu likums : ar likumdošanas motīviem un sīkiem komentāriem, kā arī ar alfabētisko un citiem rādītājiem / sast. Pauls Mincis, Herberts Ehlerss, Pēteris Jakobi, Jānis Lauva. Neoficiāls izdevums. Rīga : [b. i.], 1934. Pieejams: <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/1283?show=full> [aplūkots 23.10.2021.]

¹¹ Ibid.

¹² Korupcijas Novēršanas un Apkarošanas Biroja likums: LV likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/61679-korupcijas-noversanas-un-apkarosanas-biroja-likums>

¹³ Vēsture: Interneta resurss. Pieejams: <http://www.iem.gov.lv/lat/ministrija/vesture/> [aplūkots 20.11.2021.]

Tomēr, ja apskatām minēto 1933. gada Sodu likumu, 176. pantā. redzams, ka likumdevējs ir izdalījis specifisku pantu par ‘pašvaldības iestādes locekļiem’ un to piekukuļošanu, lai ‘tie nodotu savu balsi viņam vai citai personai par labu’, par ko paredzēts arests¹⁴. Cik ilgs ir šis arests, pantā nav minēts, taču, kas ir zīmīgi, likumdevējs šī paša panta otrajā daļā ir izcēlis, ka par tām pašām darbībām soda ar cietumu, ja šīs darbības izdarītas attiecībā uz Saeimas locekli. Kā redzams, ir izdalīts, ka par Saeimas locekļa piekukuļošanu ir bargāks sods. No panta arī izriet, ka potenciālais vainīgais varētu būt cita persona, kura piedalās kādās vēlēšanās vai kandidē uz kādu pozīciju un pēc savas būtības šādu nodarījumu saprot kā balsu pirkšanu. Savukārt nodarījums skaitās kā pabeigts kukuļa piedāvāšanas brīdī, pat, ja piekukuļojamais būtu to noraidījis. Savukārt, kā minēts šī panta komentārā, likumdevējs ir atteicies no sankcijas ‘speciālo tiesību zaudēšana’, kāda ir pastāvējusi 1903. gada Sodu likumos¹⁵, kas nozīmē, ka likumdevējs ir padarījis sankcijas maigākas.

Šis vēsturiskais likums, atšķirībā no šī brīža regulējuma, nelieto apzīmējumu ‘tiešā pārvalde’ vai ‘atvasināta publiska persona’¹⁶. Tāpat šajā 176. pantā netiek lietots termins ‘amatpersona’, kā tas ir tagad. Citā pantā, - 130. pantā, - kas tiks apskatīts vēlāk, termina ‘amatpersona’ vietā tiek lietots ‘dienestpersona’. Savukārt apzīmējums ‘pašvaldības iestādes loceklis’ vai ‘Saeimas loceklis’ pats par sevi nav nepareizs no šodienas aspekta. Vienīgi tas, ka ar ‘pašvaldības iestādi’ tika domāta pašvaldības dome, ir vienīgais, kam šodien varētu nepiekrīt tiesību zinātne.

Daudz plašāks un mūsdienu izpratnei par amatpersonas kukuļošanu tuvāks ir šī vēsturiskā likuma 130. pants., kas nosaka, ka ‘Dienestpersona, kas pieņēmusi kukuli, kurš apzināti dots par viņas dienesta pienākumos ietilpstošu un viņas izdarītu darbību...’, pie tam ir norādīta arī sankcija - cietums uz laiku ne ilgāk par sešiem mēnešiem. No mūsdienu skatupunkta raugoties tas ir ļoti maigs sods par tik nopietna noziedzīga nodarījuma izdarīšanu - ja salīdzinām ar šodienas sankciju par pēc būtības to pašu pārkāpumu, tad Krimināllikuma 320. panta pirmā daļa paredz brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem vai īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai piespiedu darbu vai naudas sodu, atņemot tiesības uz noteiktu nodarbošanos vai tiesības ieņemt noteiktu amatu uz laiku līdz diviem gadiem.¹⁷ Tāpat arī jānorāda, ka šādas apsūdzības izskatīšanu veica t.s. ‘miertiesas’- senas tiesas institūcijas Latvijā 20. gadsimta

---

¹⁴ 1933. g. 24. aprīļa sodu likums : ar likumdošanas motīviem un sīkiem komentāriem, kā arī ar alfabētisko un citiem rādītājiem / sast. Pauls Mīncis, Herberts Ehlerss, Pēteris Jakobi, Jānis Lauva. Neoficiāls izdevums. Rīga : [b. i.], 1934., 64.lpp. Pieejams: <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/1283?show=full> [aplūkots 01.10.2021.]

¹⁵ Ibid, 64.lpp.

¹⁶ Valsts pārvaldes iekārtas likums: LV likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=63545>.

¹⁷ Krimināllikums: LV likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/88966-kriminallikums> [aplūkots 02.10.2021.]

20.-30. gados¹⁸, kuras izskatīja krimināllietas, par kurām vainīgajam draudētu sods, kas nav bargāks par cietuma sodu un kas nav saistīts ar tiesību zaudēšanu.¹⁹ Nenoliedzami, šāda pieeja varēja samazināt tiesu noslogotību, ja konkrētas kategorijas lietas tika izskatītas miertiesās, taču autors vēlas norādīt, ka šādai pieejai bija potenciāls radīt sarežģījumus lietas izskatīšanā (skatīt aiznākamo rindkopu).

131. pants jau norāda nevis uz kukuļa pieņemšanu, bet kukuļa pieprasīšanu, par ko jau paredzēts daudz bargāks sods - pārmācības nams uz laiku, ne ilgāku par diviem gadiem. Arī šī panta komentāros autori atzīmē, ka panti par kukuļņemšanu ir pārņemti no 1903. gada Sodu likumiem, neizdarot īpašus grozījumus, taču būtiska izmaiņa ir šī 131. panta sankcija - impērijas laikā par kukuļa pieprasīšanu dienestpersonai pienācās cietums, kas skaitās mīkstāks sods. Salīdzinājumam - šī brīža KL par kukuļa pieprasīšanu paredz brīvības atņemšanu uz laiku līdz astoņiem gadiem, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas un atņemot tiesības uz noteiktu nodarbošanos vai tiesības ieņemt noteiktu amatu uz laiku līdz pieciem gadiem. (320. panta otrā daļa).²⁰

Atšķirība sankcijās starp pieņemšanu un pieprasīšanu ir acīmredzami liela un atšķiras arī tas, ka pirmajā gadījumā krimināllietu skatīja miertiesas. Iespējami sarežģījumi varēja būt tajā apstākļi, ka, izskatot krimināllietu par kukuļa pieņemšanu, varēja atklāties jauni apstākļi, kas norādītu uz to, ka kukulis ir pieprasīts, kas savukārt uzreiz nozīmētu, ka lietas izskatīšana nebūtu miertiesas kompetencē.

Kas vēl ir zīmīgi - šajā likumā tiek regulētas "dienestpersonas" darbības, kas paredz atbildību, taču tiešā tekstā nav nekas teikts par atbildību kukuļa devējam. Ja šodienas regulējumā ir atsevišķs pants par kukuļa došanu (KL 323. pants), tad, kā jau tika apskatīts, senais regulējums paredz atbildību par "pieņemšanu", "pieprasīšanu" un balss pirkšanu.

Nodaļas sākumā autors ir atzīmējis, ka autoru kolektīva Pētera Minca, Herberta Ehlersa, Pētera Jakobi un Jāņa Lauvas 1933. gada Sodu likuma komentāri ar nosaukumu "1933. gada 24. aprīļa Sodu likums ar likumdošanas motīviem un sīkiem komentāriem, kā arī ar alfabētisko un citiem rādītājiem" priekšvārdā ir atsauce par to, ka 1933. gada Sodu likuma izveidē par pamatu ir ņemti arī Krievijas 1903. gada 22. marta Sodu likumi. Analizējot šo normatīvo aktu ir jāsecina, ka 1933. gada Sodu likumā ir plašāka koruptīva rakstura noziedzīga nodarījuma definīcija – ja 1933. gada Sodu likumā ir noteikta kriminālatbildība

---

¹⁸ Mazure-Vucāne M. Miertiesas funkcijas pamattiesību aizsardzības nodrošināšanā. Starptautisko un Eiropas Savienības tiesību piemērošana nacionālajās tiesās: Latvijas Universitātes 78. starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājums, 2020., 359.lpp. Pieejams: <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/52236> [aplūkots 22.11.2021.]

¹⁹ Strēlerts T. Tieslietu padomnieks. Otrs pārlabots un paplašināts iespiedums. Rīga: Valtera un Rapas akc. sab. apgāds, 1938, 15.lpp.

par kukuļa pieņemšanu vai pieprasīšanu, tad 1903. gada Sodu likumos ir tikai divi panti (149. un 150. pants), kuros parādās vārds “kukulis” – “Kas ar kukuli mēģinājis piedabūt dienestpersonu, lai tā, neizpildīdama savu pienākumu vai nelietīgi izlietodama dienesta pilnvaras, izdarītu noziegumu vai smagu noziegumu...” (149. pants) un “Kas mēģinājis ar kukuli vai ar sodāmiem draudiem piedabūt kārtas vai sabiedriskas sapulces locekli, lai tas nodotu balsi viņam vai citai personai par labu vai pret citu personu...” (150. pants)²¹.

1903. gada Sodu likumu 150. pants būtu jāsaprot kā balsu pirkšana, savukārt 149. pants jau ir formulēts kā kukuļošanas mēģinājums, lai amatpersona (“dienestpersonu”) par labu kukuļotājam neizdarītu kādu darbību. Redzams, ka termins “dienestpersonu” ir ticis pārņemts arī 1933. Sodu likumā, taču 1903. gada regulējumā atbildība ir paredzēta par kukuļa piedāvāšanu, savukārt 1933. gada likumā – par pieņemšanu. Mulsinoša var šķist definīcija “...lai tā, neizpildīdama savu pienākumu vai nelietīgi izlietodama dienesta pilnvaras, izdarītu noziegumu vai smagu noziegumu...”, jo sava pienākuma neizpildīšana apmaiņā pret materiāliem labumiem jau pats par sevi ir noziegums.

Ja ir jāvērtē 1903. gada un starpkaru posma korupcijas regulējums “dienestpersonu” darbā, tad, protams, salīdzinot ar šodien, ir jāsecina, ka tas ir primitīvs. To var skaidrot ar “laika garu”- tik jaunai valstij 1933. gadā (un arī 1903. gadā Krievijas impērijā) šāda noziedzīga nodarījuma novēršanai vai pierādīšanai nepastāvēja tādi līdzekļi, kādi pastāv šodien. Par atsevišķu iestādi, kas nodarbotos tikai ar korupcijas apkarošanu, nevarēja būt ne runas. Gadiem ejot un tiesībām attīstoties, korupcijas jēdziens tika papildināts, kas arī bija redzams, salīdzinot 1903. gada un 1933. gada regulējumu.

1.2. 20. gadsimta 90-tie gadi un mūsdienas

Šo laikposmu var uzskatīt par sākumu mūsdienu regulējumam un tam, kā tiek organizēta cīņa ar korupciju Latvijā. Līdz 1995. gadam, kad stājās spēkā Korupcijas novēršanas likums (1995. gada 25. oktobrī), pastāvēja vairāki normatīvie akti (kopā trīspadsmit), kuros tika noteikti pretkorupcijas pasākumi, taču jaunais likums pirmo reizi definēja korupcijas jēdzienu,²² taču kontrole pār izpildi tika noteikta Valsts ieņēmumu dienestam²³, kas, ņemot vērā citas Valsts ieņēmumu dienesta funkcijas, nevarēja būt pilnībā efektīvi cīņā ar korupciju.

---

²¹ 1903. gada 22. marta Sodu likumi. Tulkojums ar paskaidrojumiem un ar motīviem par Latvijas valdības laikā izdotiem grozījumiem. Trešais izdevums: Interneta resurss. Pieejams: <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/1281> [aplūkots 12.12.2021.]

²² Izveide. Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs- no idejas līdz iestādes izveidošanai: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.knab.gov.lv/lv/knab/history/establishment/> [aplūkots 22.11.2021.]

²³ Ibid.

Pēc septiņiem gadiem, 2002. gada 10. oktobrī, līdz ar pirmo KNAB priekšnieka Gunta Rutka iecelšanu, var uzskatīt, ka Latvijā ir sava specializētā iestāde korupcijas apkarošanai.²⁴

Iepriekšējā apakšnodaļā jau tika mazliet ieskicēts, kādi termini tiek lietoti mūsdienu regulējumā, definējot korupciju un korupcijas subjektus. Korupcijas jēdziens ir definēts Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 1. panta pirmajā daļā: “Korupcija šā likuma izpratnē ir kukuļošana vai jebkura cita valsts amatpersonas rīcība, kas vērsta uz to, lai, izmantojot dienesta stāvokli, savas pilnvaras vai pārsniedzot tās, iegūtu nepelnītu labumu sev vai citām personām”.²⁵ Savukārt, kas ir amatpersona, ir lasāms gan Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1. panta pirmās daļas 8. punktā - “fiziskā persona, kura vispārīgi vai konkrētajā gadījumā ir pilnvarota pieņemt vai sagatavot pārvaldes lēmumu”,²⁶ gan KL 316. panta pirmajā daļā- “Par valsts amatpersonām uzskatāmi valsts varas pārstāvji, kā arī ikviena persona, kura pastāvīgi vai uz laiku izpilda valsts vai pašvaldības dienesta pienākumus, tai skaitā valsts vai pašvaldības kapitālsabiedrībā, un kurai ir tiesības pieņemt lēmumus, kas saistoši citām personām, vai kurai ir tiesības veikt uzraudzības, kontroles, izmeklēšanas vai sodīšanas funkcijas vai rīkoties ar publiskas personas vai tās kapitālsabiedrības mantu vai finanšu līdzekļiem” Šīs definīcijas tieši nenosauc konkrētus amatus - vai tā būtu pašvaldības domes amatpersona, Saeimas deputāts vai kāds cits amats. Valsts amatpersonu uzskaitījums meklējams likumā “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 4. pantā²⁷. Šī darba interese ir veltīta šī likuma panta 14., 15., 16. un 19. punktā minētajām personām. Šīs personas ir, attiecīgi: 1) pašvaldības domes priekšsēdētājs un viņa vietnieks, pašvaldības izpilddirektors un viņa vietnieks, kā arī pagasta vai pilsētas pārvaldes vadītājs novada pašvaldībā; 2) pašvaldības domes deputāts; 3) publiskas personas iestādes vadītājs un viņa vietnieks; 4) publiskas personas kapitālsabiedrības padomes vai valdes loceklis.

Attiecībā uz šo jāmin, ka TM 2007. gadā ir veikusi un publicējusi pētījumu “Noziedzīgi nodarījumi valsts institūciju dienestā: likums un prakse”²⁸ Šī pētījuma 14. lappusē norādīts, ka KL 316. panta pirmā daļa “satur pilnīgu un galīgu to kritēriju uzskaitījumu, saskaņā ar kuriem persona ir atzīstama par valsts amatpersonu krimināltiesiskā nozīmē, no kā arī jāvadās, kvalificējot noziedzīgus nodarījumus valsts institūciju dienestā”.

TM ir atzinusi, ka regulējums 2007. gadā ir bijis labs un pietiekams, ar piebildi pētījuma 98. lappusē, ka 2007. gada regulējumā šajā pantā būtu jāveic izmaiņas attiecībā uz funkcijām,

---

²⁴ Ibid.

²⁵ Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likums: LV likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/61679-korupcijas-noversanas-un-apkarosanas-biroja-likums> [aplūkots 17.10.2021.]

²⁶ Valsts pārvaldes iekārtas likums: LV likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=63545>

²⁷ Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā: LV likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=61913>

²⁸ Noziedzīgi nodarījumi valsts institūciju dienestā: likums un prakse: Interneta resurss. Pieejams: https://www.tm.gov.lv/sites/tm/files/2020-01/Documents/lv_jaunumi_petijums.pdf [aplūkots 12.12.2021]

ko pilda ‘‘valsts vai pašvaldības dienesta amatpersonas pastāvīgi vai uz laiku’’. Pamatojums tam bijis citu atvasināto publisko personu atstāšana ārpus regulējuma, jo tās arī darbojas valsts pārvaldē. Kopš 2007. gada tiesību norma ir grozīta un pilnveidota, lai izslēgtu šādu nepilnību.

Arī tiesu praksē ir atrodams liels skaits lietu, kur tiku skaidrota valsts amatpersonas kā jēdziena būtība. Kā ir norādījis AT Senāta Administratīvo lietu departaments vienā no saviem spriedumiem, arī pašvaldības ietilpst valsts pārvaldē, kas nozīmē, ka uz tām arī attiecas tie paši nosacījumi, kas uz tiešās pārvaldes valsts amatpersonām, ja runājam par korupciju: ‘‘Latvijas likumos, lai apzīmētu visu valsts jeb publisko pārvaldi kopumā (gan tiešo, gan pastarpināto valsts pārvaldi kā vienotu veselumu), tradicionāli tiek lietota vārdkopa ‘‘valsts un pašvaldība’’. Šāda vārdkopa uzsver to, ka pašvaldības ir īpašas valsts pārvaldes institūcijas, kas no citām valsts institūcijām, tostarp citām atvasinātām publisko tiesību juridiskajām personām, atšķiras ar to, ka to augstākais orgāns – dome vai padome – ir demokrātiski leģitimēts un tāpēc var pieņemt politiskus lēmumus. Minētā iemesla dēļ, kā arī tādēļ, lai novērstu iespējamu kļūdainu vai apzināti nepareizu tiesību normu interpretāciju, kas nepamatoti izslēgtu pašvaldības no tiesību normas tvēruma, likumos bieži vien tiek īpaši norādīts, ka tas attiecas arī uz pašvaldībām. Šādas norādes mērķis nekādā gadījumā nav noteikt, ka likums neattiecas uz citām atvasinātām publisko tiesību juridiskajām personām. Šīs personas vārdkopas ‘‘valsts un pašvaldības’’ lietošanas gadījumos paliek aptvertas ar jēdzienu ‘‘valsts’’.²⁹ Tātad, no šī sprieduma ir secināms, ka nav atšķirības tajā, vai persona ir tiešās pārvaldes iestādes amatpersona vai pastarpinātās valsts pārvaldes iestādes amatpersona, jo korupcijas subjekts var būt gan viens, gan otrs.

To, ka dažādos normatīvajos aktos ir lietoti dažādi formulējumi attiecībā uz valsts amatpersonām un valsts pārvaldi kopumā, ir norādījis AT Senāts citā spriedumā: ‘‘Interesu konflikta novēršanas likumā netiek lietoti Valsts pārvaldes iekārtas likumā lietotie termini ‘‘sākotnējā publisko tiesību juridiskā persona’’ un ‘‘atvasināta publiska persona’’. Tāpēc arī Interesu konflikta likuma 4. pantā *expressis verbis* nav minēta atvasināta publisko tiesību juridiskā persona. Taču no likuma ar pietiekamu skaidrību izriet, ka likumdevēja mērķis ir novērst arī tādus interešu konfliktus, kas var rasties atvasinātas publisko tiesību juridiskās personas amatpersonas darbībā’’³⁰ Konkrētajā lietā pieteicējs- Rīgas Brīvostas valdes loceklis- uzskatīja, ka nav valsts amatpersona. Tiesa pamatoti atzina, ka Rīgas Brīvosta ir pašvaldības iestāde un tās valdes locekļu kompetencē ir rīkoties ar pārvaldes mantu un tai nodoto valsts un pašvaldības mantu un finanšu līdzekļiem. Līdzīgas atziņas minētas AT Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedumā Nr. SKA-401/2007, kur arī pieteicēja

²⁹ AT Senāta Administratīvo lietu departamenta 03.07.2008. spriedums lietā Nr. SKA-326/2008

³⁰ AT Senāta Administratīvo lietu departamenta 26.06.2008. spriedums lietā Nr. SKA-316/2008

bijusi Rīgas Brīvostas valdes locekle (strīds gan nav bijis saistīts ar korupciju, bet par nonākšanu interešu konflikta situācijā).³¹

Lai noteiktu, vai nodarījums ir kvalificējams kā koruptīvs, ir jānoskaidro, vai situācijas faktiskie apstākļi atbilst atbildību paredzošā normatīvā akta noteiktajām pazīmēm. To ir aprakstījis arī tiesībzinātnieks dr. habil. iur. Uldis Krastiņš: “Noziedzīgā nodarījuma faktiskie apstākļi ir saistīti ar noziedzīgā nodarījuma kvalifikāciju. Savukārt noziedzīgā nodarījuma kvalifikācija ir pilnīgas atbilstības konstatēšana starp noziedzīgā nodarījuma faktiskajām pazīmēm un Krimināllikuma normā paredzētā konkrētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmēm”.³² Taču, lai gan normatīvajā aktā likumdevējs ir pateicis, ka subjektam ir jābūt valsts amatpersonai, lai izpildītos nosacījumi korupcijas konstatēšanai, personai ne vienmēr juridiski ir jābūt valsts amatpersonai. Senāta Krimināllietu departaments ir spriedis, ka “To, ka atzīstot personu par valsts amatpersonu KL 316.panta nozīmē, ir jāvadās no personas faktiskās rīcības, nevis no viņas amata vai pilnvaru formālās noformēšanas”.³³ Šeit runa būtu par deleģējumu - persona, kura juridiski nav valsts amatpersona un ikdienā nenodarbojas ar publiskās pārvaldes uzdevumu realizēšanu, var tikt deleģēta veikt uzdevumu publiskās personas interesēs, kā rezultātā tā var kļūt par potenciālās korupcijas subjektu.

---

³¹ AT Senāta Administratīvo lietu departamenta 25.10.2007. spriedums lietā Nr. SKA-401/2007

³² Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums. Rīga: Tiesu nama aģentūra, 2000., 26.lpp.

³³ AT Senāta Krimināllietu departamenta 15.05.2001. lēmums lietā Nr. SKK-150

2. ATBILDĪGO IESTĀŽU DARBĪBA

2.1. Fiksētie korupcijas gadījumi, uzsāktie procesi

2021. gada janvārī ziņu portāls ‘‘Delfi’’ apkopoja un ziņoja, ka raksta tapšanas brīdī Latvijā kopumā dažādos kriminālprocesos bija iesaistīti desmit tā brīža un bijušie pašvaldību vadītāji.³⁴ No tiem tikai trīs gadījumos (Aivars Lembergs, Ventspils, Jānis Baiks, Valmiera un Rihards Eigims, Daugavpils) pastāvēja aizdomas par koruptīva rakstura darbībām amatpersonu rīcībās. Pārējie kriminālprocesi uzsākti par cita veida iespējamiem pārkāpumiem, kas netiek pētīti šajā pētnieciskajā darbā. Šajā nodaļā bez Ventspils, Valmieras un Daugavpils kriminālprocesu izpētes autors pēta, kurās citās pašvaldībās agrāk ir tikuši uzsākti kriminālprocesi par iespējamu kukuļošanu.

2.1.1. Ventspils

2021. gada februārī, iespējams, pēdējo gadu skaļākajā tiesas prāvā, pēc 12 gadus ilgušas tiesāšanās tika pasludināts saīsinātais spriedums tā sauktajā ‘‘Lemberga lietā’’.³⁵ Rīgas apgabaltiesa lēma atzīt Ventspils domes amatpersonu par daļēji vainīgu, taču arī daļēji attaisnojusi. Viena no apsūdzībām, kurā A. Lembergs atzīts par vainīgu, ir par kukuļņemšanu.³⁶ Lembergs pašvaldības priekšsēdētāja amatu ieņēma 30 gadus. Šī darba tapšanas laikā pilnais spriedums lietā Nr.12812001408 ir ticis sagatavots³⁷, taču tas vēl nav publiski pieejams, tāpat arī pats A. Lembergs atzina, ka lieta tiks pārsūdzēta, kas arī notika – laika posmā no 9. jūlija līdz 12. jūlijam tika saņemtas kopumā desmit sūdzības un protesti³⁸. Drīz pēc tam arī tika ziņots, ka, neskatoties uz nelabvēlīgo tiesas spriedumu, Aivars Lembergs

---

³⁴ Latvijā patlaban dažādos kriminālprocesos iesaistīti desmit esošie un bijušie pašvaldību mēri: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.delfi.lv/news/national/criminal/latvija-patlaban-dazados-kriminalprocesos-iesaistiti-desmit-esosie-un-bijusie-pasvaldibu-meri.d?id=52869355> [aplūkots 12.12.2021.]

³⁵ Pirmās instances tiesa Lembergam piespriež 5 gadus cietumā un apcietina tiesas zālē: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/pirmas-instances-tiesa-lebergam-piespriez-5-gadus-cietuma-un-apcietina-tiesas-zale.a393831/> [aplūkots 12.12.2021.]

³⁶ Ibid.

³⁷ Tiesvedības gaitas datu izsekošana: Interneta resurss. Pieejams: <https://elieta.lv/web/#/pakalpojumi/tiesvedibas-gaita> [aplūkots 12.12.2021.]

³⁸ Ibid.

kandidēs 2021. gadā paredzētajās pašvaldību vēlēšanās³⁹ (šajās pašvaldību vēlēšanās A. Lembergs tika ievēlēts Ventspils domē, saņemot vislielāko vēlētāju atbalstu).⁴⁰

Kriminālprocesa likuma 19. pants kā vienu no kriminālprocesa pamatprincipiem nosaka nevainīguma prezumpciju - nevienu personu nevar uzskatīt par vainīgu, kamēr tās vaina noziedzīga nodarījuma izdarīšanā netiek konstatēta Kriminālprocesa likuma noteiktajā kārtībā.⁴¹ Lai arī konkrētajā lietā nav stājies spēkā notiesājošs spriedums, personas tiesības kandidēt uz amatu pašvaldības domē (publiskajā sektorā) būtu jāizvērtē valstiskā līmenī.

Autoraprāt, būtu jāveic grozījumi normatīvajos aktos, aizliedzot personām tikt pieteiktām vai tikt ievēlētām (izmantot pasīvās balsošanas tiesības), ja krimināllietā pirmās instances tiesā spriedums tām ir bijis nelabvēlīgs, pat, ja tas vēl nav stājies spēkā. Grozījumi būtu veicami Saeimas vēlēšanu likuma 5. pantā, kurā ir uzskaitīts, kādas personas nevar pieteikt par kandidātiem un nevar ievēlēt Saeimā.⁴² Tāpat arī ar šādu pašu punktu būtu papildināms Pašvaldības domes vēlēšanu likuma 9. pants, kurā, tāpat kā Saeimas vēlēšanu likumā, ir uzskaitīts, kādas personas nevar pieteikt par kandidātiem pašvaldības vēlēšanām un ievēlēt pašvaldības domē⁴³.

Konkrētajā kriminālprocesā persona ir palikusi apcietinājumā un kandidēšana vēlēšanās, atrodoties apcietinājumā, nevar tikt uzskatīta par normālu rīcību. Līdz šim tas ir bijis ētikas un morāles jautājums - ‘vai kandidēt uz amatu, neskatoties ne uz ko?’, uz ko atbildēt var tikai pati procesā iesaistītā persona, kurai ir tiesības uz aizstāvību. Kā jau minēts, minētais process līdz tiesas spriedumam prasīja 12 gadus, taču šajā laikā A. Lembergs turpināja ieņemt amatus Ventspils pašvaldībā, 2013. gada pašvaldību vēlēšanās visā novadā saņemot visvairāk vēlētāju balsis.⁴⁴ Šāds iznākums spēj pastāstīt daudz par kultūrvidi noteiktā sabiedrībā. Tas skar filozofijas jautājumus - izpratni par labo un tikumisko⁴⁵, un, sabiedrības uzticēšanās personām, par kurām pastāv pamatotas aizdomas, ka tās izdarījušas noziedzīgu nodarījumu, neko labu par kādu sabiedrības daļu neliecina, un tas var būt viens no priekšnosacījumiem korupcijas un citu nodarījumu pastāvēšanai. Šajā gadījumā jāmin krimināltiesībās nostiprinātais nevainīguma prezumpcijas princips. A. Lemberga lieta apelācijas kārtībā tiks

---

³⁹ Neskatoties uz sankcijām, pašvaldību vēlēšanās startēs Lembergu ģimene: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.diena.lv/raksts/latvija/novados/neskatoties-uz-sankcijam-pasvaldibu-velesanas-startes-lembergu-gimene-14259588> [aplūkots 13.10.2021.]

⁴⁰ 2021. gada 5. jūnija pašvaldību vēlēšanas: Interneta resurss. Pieejams: <https://pv2021.cvk.lv/pub/ventspils/velesanu-rezultati/kandidatu-saraksti/latvijai-un-ventspilij> [aplūkots 22.12.2021.]

⁴¹ Kriminālprocesa likums: LV likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/107820-kriminalprocesa-likums>

⁴² Saeimas vēlēšanu likums: LV likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/35261-saeimas-velesanu-likums>

⁴³ Pašvaldības domes vēlēšanu likums: LV likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/57839-pasvaldibas-domes-velesanu-likums>

⁴⁴ 2013. gada 1. jūnija pašvaldību vēlēšanas. Rezultāti: Interneta resurss. Pieejams: <http://www.pv2013.cvk.lv/ResNovPartMemb-277.html> [aplūkots 21.11.2021.]

⁴⁵ Neimanis J. Ievads tiesībās. Rīga: autora izdevums. 2004, 43.lpp.

skatīta 2022. gada beigās⁴⁶- tāpat, A. Lembergs nav ieguvis notiesātās personas statusu Kriminālprocesa likuma izpratnē un personas vaina ir jāpierāda, taču, autoraprāt, rezultāti pēdējās pašvaldību vēlēšanās Ventspils pašvaldībā parāda, ka, vai nu lielā sabiedrības daļā pastāv neuzticēšanās Latvijas tiesu sistēmai (šajā gadījumā pirmās instances tiesai), vai nu neinformētība, vai arī vienaldzība, kuras personas pārstāvēs vēlētājus.

2.1.2. Valmiera

Valmieras pašvaldības vadītājs Jānis Baiks, kā ziņoja sabiedriskie mediji, iespējams, bija iesaistīts ‘‘Būvnieku kartēļa lietā’’.⁴⁷ Kriminālprocess šajā lietā tika ierosināts 2018. gadā. Šajā lietā bija zināms, ka pašvaldības vadītājs ir vienīgais politiķis, kuram piešķirts statuss šajā kriminālprocesā - persona, kurai ir tiesības uz aizstāvību. Vēl šajā kriminālprocesā pavīd Jūrmalas pašvaldības vadītāja Gata Trukšņa vārds, kuram gan procesuālais statuss netika piešķirts, taču KNAB pastāvējušas aizdomas, ka arī Jūrmalas pašvaldības vadītājs ir ticis kukuļots, lai sekotu kāda labvēlīga darbība kukuļotāju interesēs.⁴⁸ Informācijas par konkrēto lietu publiskajā telpā nav bijis daudz - tas bijis nepieciešams izmeklēšanas interesēs, bet 2021. gada kārtējās pašvaldību vēlēšanās vēlēšanu biļetenos J. Baika vārds bija atrodamš,⁴⁹ kā arī 2021. gada 10. maijā procesa ierosinātājs KNAB šo procesu izbeidzis, jo nav gūti pierādījumi par to, ka tik tiešām pašvaldību amatpersonas būtu tikušas kukuļotas⁵⁰, lai gan KNAB rīcībā bijis krietns daudzums ar informāciju no noklausītām sarunām un arī, iespējams, precīzi kukuļu apmēri (piemēram, bez tiesībām uz aizstāvību esošajam Jūrmalas mēram, iespējams, nodots kukulis vismaz 25 tūkstošu EUR apmērā).⁵¹ Lēmumā par kriminālprocesa izbeigšanu lietā Nr.16870002618 minēts, ka J. Baikam maksāti kukuļi, slēpjot tos kā ziedojumus, lai konkrēts uzņēmums uzvarētu iepirkumā.⁵²

---

⁴⁶ Lemberga krimināllietu apgabaltiesa izskatīs rakstveidā: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/lemerga-kriminallietu-apgabaltiesa-izskatis-rakstveida.a424179/> [aplūkots 22.11.2021.]

⁴⁷ Aizdomas par neatļautu vienošanos starp būvniekiem aptuveni 100 objektos: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/zinu-analize/aizdomas-par-neatlatu-vienosanos-starb-buvniekiem-aptuveni-100-objektos.a331340/> [aplūkots 22.11.2021.]

⁴⁸ Kad ar sarunām nepietiek- kāpēc KNAB izbeidza būvnieku kartēļa lietu: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.delfi.lv/news/national/criminal/kad-ar-sarunam-nepietiek-kapec-knab-izbeidza-buvnieku-kartela-lietu.d?id=53217121> [aplūkots 23.11.2021.]

⁴⁹ ‘‘Nevis par politiku domāju, bet par iedzīvotājiem!’’ Valmieras mērs iziet ārpus pilsētas robežām: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.la.lv/valmieras-mers-iziet-arpus-pilsetas-robezam> [aplūkots 16.11.2021.]

⁵⁰ Lēmums par kriminālprocesa izbeigšanu: Interneta resurss. Pieejams: https://www.knab.gov.lv/upload/knab_lemums_10_05_2021_.pdf [aplūkots 16.11.2021.]

⁵¹ Ibid.

⁵² Ibid.

2.1.3. Daugavpils

Divos dažādos kriminālprocesos pie tiesībām uz aizstāvību ticis bijušais Daugavpils pašvaldības vadītājs Rihards Eigims⁵³, kuram vienā no kriminālprocesiem celta apsūdzība par kukuļa pieņemšanu, bet citā kriminālprocesā - par kukuļa pieprasīšanu. Darbu kā amatpersona pašvaldības domē deputāts vairs neturpina, jo 2021. gada 5. jūnija pašvaldību vēlēšanās, lai arī R. Eigims balotējās, taču no ‘‘Kristīgi demokrātiskās savienības’’ saraksta netika ievēlēts,⁵⁴ kas ir sava veida pretstats tam, kas 2021. gada 5. jūnija pašvaldību vēlēšanās bija vērojams Ventspilī.

Zināms, ka KNAB 2019. gada 9. oktobrī veica neatliekamās procesuālās darbības, tai skaitā ne mazāk kā piecas sankcionētas kratīšanas, jo biroja rīcībā bija informācija, ka laika posmā no 2018. gada janvāra līdz 2018.gada augustam, iespējams, R. Eigims pieņēma kukuļus ne mazāk kā 6000 eiro apmērā no uzņēmuma pārstāvja par atbalsta sniegšanu Daugavpils novada domes iepirkuma procedūrās, kā arī veica noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu.⁵⁵

2.1.4. Dobeles

2021. gada 15. aprīlī KNAB pabeidza pirmstiesas izmeklēšanu krimināllietā, kura tika uzsākta 2019. gada 15. jūlijā. Šajā lietā iegūtie pierādījumi liecināja, ka Dobeles novada pašvaldības amatpersona, iespējams, pieņēma uzņēmēja dotu kukuli vairāk kā 6000 EUR apmērā, lai pašvaldības iepirkumos nodrošinātu labvēlīgu lēmumu pieņemšanu divu juridisko personu interesēs. Amatpersona pieņemto kukuli, izmantojot divu fizisku personu atbalstu, legalizēja, iegādājoties dažādas preces personīgajām vajadzībām. Par konkrēto nodarījumu atbildība paredzēta Krimināllikuma 323. panta pirmajā daļā un 320. panta pirmajā daļā (kukuļa nodošana valsts amatpersonai, kukuļa pieņemšana).⁵⁶

Savukārt 2020. gada 3. novembrī KNAB pabeidza pirmstiesas izmeklēšanu un Zemgales tiesas apgabala prokuratūrai nosūtīja krimināllietas materiālus par 2020. gada 6.

---

⁵³ Eigimam celtas apsūdzības par 10 000 euro kukuļa pieprasīšanu: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.apollo.lv/6853444/eigimam-celtas-apsudzibas-par-10-000-eiro-kukula-pieprasisanu> [aplūkots 06.11.2021.]

⁵⁴ 2021. Gada 5. Jūnija pašvaldību vēlēšanas: Interneta resurss. Pieejams: <https://pv2021.cvk.lv/pub/daugavpils/velesanu-rezultati> [aplūkots 15.12.2021.]

⁵⁵ KNAB informē par kriminālprocesuālajām darbībām Daugavpilī: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.knab.gov.lv/lv/jaunums/knab-informe-par-kriminalprocesualajam-darbibam-daugavpili> [aplūkots 15.12.2021.]

⁵⁶ KNAB rosina uzsākt kriminālvajāšanu pret četrām personām un piemērot piespiedu ietekmēšanas līdzekļus divām juridiskām personām: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.knab.gov.lv/lv/jaunums/knab-rosina-uzsakt-kriminalvajasanu-pret-cetram-personam-un-piemerot-piespiedu-ietekmesanas-lidzeklus-divam-juridiskajam-personam> [aplūkots 16.12.2021.]

augustā uzsāktu kriminālprocesu, kurā aizdomās par kukuļa pieprasīšanu un kukuļa pieņemšanu tika uzsākts kriminālprocess pret trim Dobeles novada pašvaldības policijas amatpersonām. Process uzsākts, balstoties uz aizdomām par noziedzīgiem nodarījumiem, par ko atbildība paredzēta Krimināllikuma 320.panta otrajā daļā. Pirmstiesas izmeklēšanas laikā minētais kriminālprocess tika pārkvalificēts pēc Krimināllikuma 320.panta trešās daļas un Krimināllikuma 20.panta trešās daļas. Krimināllietas materiāli satur ziņas par to, ka viens Dobeles novada pašvaldības policijas inspektors, iespējams, pieprasīja fiziskai personai kukuli 300 eiro apmērā, lai pret fiziskās personas radniecī netiktu uzsākts kriminālprocess. Pēc kukuļa pieprasīšanas otrs Dobeles novada pašvaldības policijas inspektors uzkūdīja kukuļa pieprasītāju prettiesisko labumu arī pieņemt. Savukārt trešais Dobeles novada pašvaldības policijas inspektors, iespējams, šai pašai fiziskai personai pieprasīja kukuli 1500 eiro apmērā, lai pret fiziskās personas radniecī netiktu uzsākta tiesvedība.⁵⁷

2.1.5. Ķekava

2019. gada 12. augustā KNAB uzsāka kriminālprocesu par iespējamām nelikumībām Ķekavas novadā - sākotnēji attiecīgais kriminālprocess uzsākts pēc Krimināllikuma 320. panta trešās daļas, taču izmeklēšanas gaitā, iegūstot papildu informāciju, tas tika pārkvalificēts pēc Krimināllikuma 320. panta ceturtais daļas un 322. panta pirmās daļas, t.i., par kukuļa pieprasīšanu un starpniecību kukuļošanā. Aizdomās turēta tika Ķekavas novada domes amatpersona, kura, iespējams, pieprasīja kukuli. Kāda cita persona turēta aizdomās par starpniecību kukuļošanā. Krimināllietas materiāli saturēja ziņas par to, ka Ķekavas novada pašvaldības amatpersona, iespējams, pieprasīja uzņēmējam kukuli 30 000 EUR apmērā, lai uzņēmējs saņemtu pēdējo maksājumu no Ķekavas novada pašvaldības par būvdarbu veikšanu projekta ietvaros.⁵⁸

2.1.6. Rīga

No senākiem gadījumiem jāatzīmē KNAB ražīgums Rīgas pašvaldībā Nila Ušakova laikā, kopš 2008. gada uzsākot pārdesmit kriminālprocesus par iespējamām korupcijas un

---

⁵⁷ KNAB rosina uzsākt kriminālvajāšanu pret trim Dobeles novada pašvaldības policijas amatpersonām: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.knab.gov.lv/lv/jaunums/knab-rosina-uzsakt-kriminalvajasanu-pret-trim-dobeles-novada-pasvaldibas-policijas-amatpersonam> [aplūkots 16.12.2021.]

⁵⁸ KNAB rosina uzsākt kriminālvajāšanu pret Ķekavas novada pašvaldības amatpersonu un fizisku personu: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.knab.gov.lv/lv/jaunums/knab-rosina-uzsakt-kriminalvajasanu-pret-kekavas-novada-pasvaldibas-amatpersonu-un-fizisku-personu> [aplūkots 16.12.2021.]

citiem noziedzīgiem gadījumiem Rīgas pašvaldības iepirkumos un departamentos.⁵⁹ Vairākas lietas tikušas skatītas tiesā. “Centrāltirgus kukuļošanas lietā” Centrāltirgus valdes priekšsēdētājs Anatolijs Abramovs arī notiesāts, zaudējot amatu valdē, taču turpinot darbu Centrāltirgū kā projektu vadītājs.⁶⁰ Bez darba palikt nav ļauts arī citai amatpersonai citā – “Salu tilta kukuļošanas” – lietā. Rīgas Domes Satiksmes departamenta būvdarbu vadības nodaļas vadītāju Uģi Brožu KNAB šajā lietā atstādināja no amata, taču vēlāk “Rīgas Satiksme” ar U. Brožu noslēdza darba līgumu.⁶¹

Citā, 2014. gadā notikušā kriminālprocesā, KNAB atklāja kukuļošanu Rīgas pašvaldības policijā saistībā ar tās bezdarbību kādas komercsabiedrības labā.⁶² Atklājies, ka šīs lietas rezultātā no amata atstādinātas Rīgas pašvaldības policijas amatpersonas - Rīgas pašvaldības policijas Centra pārvaldes priekšnieks Aigars Trulis un Dienesta izmeklēšanas un iekšējās kontroles nodaļas priekšiece Elīna Jostiņa.⁶³

Savukārt 2021. gada decembrī KNAB sekmīgi izmeklēja divas krimināllietas - 13. decembrī Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (KNAB) rosināja Noziedzīgu nodarījumu valsts institūciju dienesta izmeklēšanas prokuratūrai uzsākt kriminālvajāšanu pret vienu fizisku personu par iespējamu kukuļa piesavināšanos. KNAB pirmstiesas izmeklēšanā iegūtie pierādījumi liecina, ka fiziskā persona, pildot akciju sabiedrības valdes padomnieka pienākumus, ierosināja citam šī paša uzņēmuma pārstāvim nodot Rīgas domes deputātam 5 000 EUR kukuli. Iespējamās kukuļošanas mērķis bija panākt uzņēmuma un Rīgas pašvaldības sabiedrības ar ierobežotu atbildību iepriekš noslēgta līguma turpināšanu, kā arī uzņēmumam labvēlīgu lēmumu pieņemšanu nākotnē. Konkrētais līgums saistīts ar elektronisko sakaru iekārtu uzturēšanu Rīgas sabiedriskajā transportā.

Pirmstiesas izmeklēšanas laikā iegūtie pierādījumi liecina, ka fiziskā persona kukuli nevis nodeva Rīgas domes deputātam, bet gan to piesavinājās, izlietojot privātajām vajadzībām.⁶⁴ Krimināllieta tikusi uzsākta jau 2021. gada 30. augustā.

---

⁵⁹ 12 skaļākie korupcijas skandāli Ušakova vadītajā Rīgas pašvaldībā: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/zinu-analize/12-skalakie-korupcijas-skandali-usakova-vaditaja-rigas-pasvaldiba.a303226/> [aplūkots 22.11.2021.]

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Ibid.

⁶² KNAB atklājis ilgstošu Rīgas pašvaldības policijas amatpersonu kukuļošanu: Interneta resurss. Pieejams: https://www.knab.gov.lv/lv/press/7195-knab_atklajis_ilgstosu_rigas_pasvaldibas_policijas_amatpersonu_kukulosanu.html [aplūkots 20.11.2021.]

⁶³ KNAB aizturētās Rīgas pašvaldības policijas amatpersonas- Trulis un Jostiņa: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.la.lv/knab-aizturetas-rigas-pasvaldibas-policijas-amatpersonas-trulis-un-jostina> [aplūkots 20.11.2021.]

⁶⁴ KNAB rosinājis uzsākt kriminālvajāšanu pret fizisku personu par kukuļa piesavināšanos: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.knab.gov.lv/lv/jaunums/knab-rosinajis-uzsakt-kriminalvajasanu-pret-fizisku-personu-par-kukula-piesavinanos> [aplūkots 16.12.2021.]

Tajā pašā dienā, 13. decembrī, KNAB rosināja Noziedzīgu nodarījumu valsts institūciju dienesta izmeklēšanas prokuratūrai uzsākt kriminālvajāšanu pret fizisku personu par iespējamu liela apmēra kukuļa piedāvājuma izteikšanu valsts amatpersonai. Tāpat KNAB rosināja prokuratūrai turpināt pirmstiesas izmeklēšanas laikā uzsāktu piespiedu ietekmēšanas līdzekļu piemērošanas procesu pret juridisko personu, kuras interesēs īstenots iespējamais noziedzīgais nodarījums. KNAB pirmstiesas izmeklēšanā iegūtie pierādījumi liecina, ka fiziskā persona, būdama akciju sabiedrības valdes priekšsēdētājs, piedāvāja Rīgas domes deputātam kukuli 2,1 miljonu eiro apmērā, lai fiziskās personas pārstāvētais uzņēmums uzvarētu koncesijas konkursā un pārņemtu daļu no cita namu apsaimniekošanas uzņēmuma apsaimniekotām mājām. Tāpat pirmstiesas izmeklēšanas laikā KNAB arī konstatēja, ka fiziskā persona norādīja amatpersonai, kādi būtu juridiskajai personai labvēlīgi koncesijas konkursa nolikuma nosacījumi.⁶⁵ Kriminālprocess šajā lietā uzsākts jau 2021. gada 13. septembrī un ir zināms, ka kukulis dots Rīgas domes deputātam Mārtiņam Kossovičam, no kura gan domnieks ir atteicies un ir ziņojis tiesībsargājošām iestādēm. Kā iespējamais kukuļa piedāvātājs norādīts uzņēmējs Igors Trubko, akciju sabiedrības ‘‘Rīgas namu apsaimniekotājs’’ valdes priekšsēdētājs.

Kā redzams, saistībā ar koruptīvām darbībām fiksēto gadījumu skaits ir daudz lielāks Rīgas valstspilsētā un lielajās pilsētās nekā citos novados, kas liek uzdot divus jautājumus - vai nu tiesībsargājošās iestādes informāciju par noziedzīgiem nodarījumiem ārpus Rīgas un lielajām pilsētām saņem retāk, vai arī attālākās pašvaldībās tik tiešām amatpersonas ir apzinīgas un korupcijā neielaižas. Redzams arī tas, ka šīs pašvaldības (Ventspils, Daugavpils, Valmiera, Jūrmala un Rīga) Latvijas mērogā var uzskatīt par ‘‘lielajām pašvaldībām’’, kas varētu apstiprināt šī darba ievadā izvirzīto hipotēzi par to, ka pašvaldībās ar zemāku iedzīvotāju skaitu korupcija, ja tāda faktiski pastāv, ir grūtāk konstatējama. No Latvijas oficiālā statistikas portāla datiem ir redzams, ka autora minētajās pilsētās iedzīvotāju skaits ir krietni lielāks nekā atsevišķos novados.⁶⁶ Tāpat arī jāatzīmē to, ka ne visos gadījumos aizdomās turētās vai aizturētās personas paliek bez darba. Lai arī KNAB vairākām personām aizliedza turpināt darbu, politisku lēmumu rezultātā šīs personas turpināja strādāt, kaut vai citos amatos. Šādi politiskie lēmumi nevar vairoties sabiedrības uzticēšanos publiskajai valsts pārvaldei.

---

⁶⁵ KNAB rosinājis prokuratūrai uzsākt kriminālvajāšanu pret fizisku personu un turpināt piespiedu ietekmēšanas līdzekļu piemērošanas procesu pret juridisko personu: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.knab.gov.lv/lv/jaunums/knab-rosinajis-prokuraturai-uzsakt-kriminalvajasanu-pret-fizisku-personu-un-turpinat-piespiedu-ietekmesanas-lidzeklu-piemerosanas-procesu-pret-juridisko-personu> [aplūkots 16.12.2021]

⁶⁶ Iedzīvotāju skaits un tā izmaiņas: Interneta resurss. Pieejams: <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/iedzivotaji/iedzivotaju-skaits/247-iedzivotaju-skaits-un-ta-izmainas> [aplūkots 15.12.2021.]

Šajā sakarā labvēlīgi vērtējama varētu būt Administratīvi teritoriālā reforma - 2020. gada 23. jūnijā stājās spēkā Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums, kurā noteikts, ka pēc pašvaldību vēlēšanām 2021. gada 5. jūnijā Latvijā 119 bijušo pašvaldību vietā ir 42 pašvaldības.⁶⁷ Tas nozīmē, pirmkārt, to, ka samazinājies pašvaldības amatpersonu skaits (potenciālie korupcijas subjekti) un ir ticis samazināts birokrātiskais aparāts. Otrkārt, līdz šim lielāko pašvaldību iedzīvotājiem, teorētiski, vajadzētu būt vairāk ieinteresētiem tajā, kas notiek mazākajās pašvaldībās, kuras tām ir tikušas pievienotas, tādējādi vairojot procesu caurspīdīgumu. Treškārt, kvantitatīvi vieglāk ir izsekot līdzī procesiem četrdesmit divās pašvaldībās nekā simt deviņpadsmit pašvaldībās - piemēram, mazāks pašvaldību iepirkumu skaits.

Šī darba ietvaros arīdzan ir izpētīta Latvijas tiesu prakse, mēģinot noskaidrot, cik korupcijas gadījumi ir fiksēti tādās pašvaldību iestādēs kā pašvaldības policija. Likumsakarīgi, ka likumsargi ir ar potenciāli augstu risku saņemt kukuļa piedāvājumu, jo policijas darbiniekiem ir tiesības pieņemt personām nelabvēlīgus lēmumus un bieži vien tas notiek ikdienišķās, neformālās situācijās, piemēram, apturot personu uz ielas, kura lieto alkoholiskos dzērienus vai konstatējot pārkāpumus ceļu satiksmes jomā. Kā rāda tiesu prakse, kukuļošanas gadījumu nav daudz. Pārsvārā šādi gadījumi saistīti ar to, ka likumpārkāpēju nodarījums ir VP kompetencē, taču notikumu ir fiksējušas pašvaldības policijas amatpersonas, un sankcijas par šiem nodarījumiem ir krietni smagākas nekā par tām, kuru piemērošana ir pašvaldības policijas kompetencē, tādēļ likumpārkāpējs, cerot ‘’ietaupīt’’, ir veicis kukuļdošanas mēģinājumu, lai par notikušo pašvaldības policijas amatpersonas nepaziņotu VP amatpersonām. Taču, neskatoties uz salīdzinoši maigajiem sodiem administratīvo pārkāpumu procesos, kādus var piemērot pašvaldības policijas amatpersonas (salīdzinot ar VP amatpersonām), tiesu praksē ir atrodami arī tādi gadījumi, kad tikuši piedāvāti materiāli labumi niecīgā apmērā, kurus pašvaldības policisti nav pieņēmuši.⁶⁸ Pēc šī ir secināms, ka lielu lomu kukuļošanas gadījumu skaitā spēlē nodarījuma smagums, kādu persona ir veikusi, kā arī tas, kuras iestādes kompetencē ir izskatīt un pieņemt lēmumu par konkrēto nodarījumu.

Statistiski un arī intuitīvi ir nojaušams, ka lielākā daļa no ikdienas pārkāpumiem, kas tiek reģistrēti valstī, ir administratīvie pārkāpumi, piemēram, atrašanās publiskā vietā reibuma stāvoklī, gājēju pārejas šķērsošana pie aizliedzošā luksofora signāla vai piemēslošana. Dažu administratīvo pārkāpumu procesu veic gan Valsts, gan pašvaldības policija (piemēram, atrašanās publiskā vietā tādā reibuma stāvoklī, kas traucē sabiedrisko kārtību vai drošību -

⁶⁷ Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums: LV likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/315654-administrativo-teritoriju-un-apdzivoto-vietu-likums>

⁶⁸ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas spriedums, Lietas arhīva Nr. K30-1438-19/22 un Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas spriedums, Lietas Nr.K27-159-14/8

Administratīvo sodu likums par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā, 10. p.)⁶⁹, taču dažos administratīvajos pārkāpumos procesa veikšana ir tikai pašvaldības policijas kompetence (piemēram, piegružošana Rīgas administratīvajā teritorijā - Rīgas Domes 19.06.2007. saistošie noteikumi Nr.80 "Sabiedriskās kārtības noteikumi Rīgā", 6.6. apakšpunkts)⁷⁰. Sankcija par minēto administratīvo pārkāpumu var būt niecīga – sākot no divām naudas soda vienībām jeb desmit euro, kas lielai daļai iedzīvotāju nebūtu nepanesams slogs un mēģinājums "sarunāt par pusēnu" ar pašvaldības policistu neuzsākt administratīvā pārkāpuma procesu būtu absurdi, jāatceras, ka soda piemērošanā var spēlēt dažādi faktori - administratīvā pārkāpuma raksturs, pie atbildības saucamās personas personība (juridiskai personai - reputācija), mantiskais stāvoklis, pārkāpuma izdarīšanas apstākļi un atbildību mīkstinošie vai pastiprinošie apstākļi⁷¹. Kā noprotams, ne vienmēr pašvaldības policists piemēros minimālo naudas sodu. Minētajā piemērā par piegružošānu nav izslēgta maksimālā naudas soda piemērošana, kas būtu septiņdesmit eiro. Šāda summa jau ir krietni ievērojamāka un "sarunāšana" pārkāpējam varētu būt krietni izdevīgāka. Šis piemērs ir par salīdzinoši vieglu pārkāpumu, kurā minimālais naudas sods ir desmit eiro, taču var rasties situācijas, kad personas administratīvais pārkāpums paredz minimālo naudas sodu divsimt astoņdesmit eiro apmērā (AAL 6. panta otrā daļa). Tā jau ir krietni nopietnāka soda nauda, kuru pārkāpējs izjutīs daudz jūtāmāk. Tiesību literatūrā ir izteikts viedoklis, ka administratīvie pārkāpumu procesi ir "mazās krimināllietas"⁷², tādēļ autors vēlas izteikt pieņēmumu, ka policisti šajā gadījumā ir "mazie tiesneši", jo tiem ir dota vara iepazīties ar faktisko situāciju, un, balstoties uz pierādījumiem un personīgo pārliecību, pieņemt lēmumu, kāds būs personas liktenis. Satversmes tiesa 2017. gada 26. oktobra spriedumā lietā Nr.2016-31-01 ir norādījusi, ka tiesnešu atalgojumam ir jābūt tādām, lai tas nodrošinātu ekonomisku neatkarību, kas pēc iespējas novērstu korupcijas un citādāka veida riskus tiesas spriešanā.⁷³ Saistībā ar šo autors vēlas izteikt pieņēmumu, ka ne tikai tiesnešu atalgojuma konkurētspējīgums un apmērs ir nozīmīgs tiesu neatkarības un objektivitātes saglabāšanā, bet šis pats ir attiecināms arī uz policistiem - gan VP, gan pašvaldību policistiem.

---

⁶⁹ Administratīvo sodu likums par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā: LV likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/314808-administrativo-sodu-likums-par-parkapumiem-parvaldes-sabiedriskas-kartibas-un-valsts-valodas-lietosanas-joma>

⁷⁰ Rīgas Domes 19.06.2007. saistošie noteikumi Nr.80 "Sabiedriskās kārtības noteikumi Rīgā": pašvaldību saistošie noteikumi. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/160837-sabiedriskas-kartibas-noteikumi-riga>

⁷¹ Administratīvās atbildības likums: LV likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/303007-administrativas-atbildibas-likums>

⁷² Autoru kolektīvs E. Danovska un G. Kūtra zinātniskajā redakcijā, Ziemeļe M. Administratīvo pārkāpumu tiesības. Administratīvās atbildības likuma skaidrojumi. Rīga: Tiesu nama aģentūra, 2020., 342.lpp.

⁷³ Satversmes tiesas 26.10.2017. spriedums lietā Nr.2016-31-01

2021. gadā darbu sāka Ekonomisko lietu tiesa, kuras kompetencē ir smagu un sevišķi smagu noziegumu izskatīšana, kas var radīt būtisku kaitējumu tautsaimniecībai.⁷⁴ Zem šī apraksta ietilpst arī kukuļošanas gadījumi. Īsajā tiesas vēsturē, kā liecina publiski pieejamā tiesas prakse, līdz šī darba tapšanas brīdim atrodams viens šāds gadījums, kur apsūdzētas tiek Valsts policijas amatpersonas.

---

⁷⁴ Ekonomisko lietu tiesa: Interneta resurss. Pieejams: <https://tiesas.lv/Contents/Item/Display/9736> [aplūkots 23.11.2021.]

3. IESPĒJAMĀS IZMAIŅAS VALSTS UN PAŠVALDĪBU IESTĀŽU DARBĀ UN NORMATĪVAJOS AKTOS

3.1. Pašvaldības, to kapitālsabiedrības

Nozīmīgu lomu korupcijas izskaušanā ieņem sabiedrība un sabiedriskie mediji. Sabiedrības aktīva iesaistīšana politiskajos procesos, tai skaitā caurspīdīguma uzraudzībā, ir viens no mērķiem, ko valstij un pašvaldībām būtu jāsasniedz. Par to, kāda ir iedzīvotāju attieksme pret iesaistīšanos koruptīvos gadījumos, uzskatāmi parāda KNAB 2021. gadā veiktā sabiedriskās domas aptauja, kura liecina, ka katrs piektais iedzīvotājs un uzņēmējs pieļauj kukuļa došanu valsts vai pašvaldības amatpersonai. Tāpat katrs piektais iedzīvotājs un uzņēmējs atzinis neoficiālu maksājumu veikšanu, dāvanu došanu vai personisko kontaktu izmantošanu pēdējo divu gadu laikā, lai risinātu dažādas profesionālas vai sadzīviskas situācijas.

Lai arī sabiedrības attieksme pret kukuļošānu kopumā ir noraidoša, aptauja liecina, ka 21 % iedzīvotāju un 19 % uzņēmēju pieļauj iespēju dot kukuli valsts vai pašvaldības amatpersonai. Šādu rīcību abas aptaujātās grupas visbiežāk pamato ar drošības sajūtu, ka problēma tiks risināta un darbinieki būs laipni un atsaucīgi. Uzņēmēju vidū visbiežāk minētais iemesls ir neskaidras un sarežģītas normatīvo aktu procedūras, kuru izpildē nepieciešama amatpersonas palīdzība vai pretimnākšana.

Aptaujā 20 % uzrunāto iedzīvotāju un 21 % uzņēmēju atzina, ka pēdējo divu gadu laikā dažādu jautājumu risināšanai izmantoja neoficiālus paņēmienus, un visbiežāk tie bija personiskie sakari. Iedzīvotāju vidū šādi paņēmieni visbiežāk pielietoti, lai izmantotu veselības aprūpes pakalpojumus, iekārtotos darbā valsts vai pašvaldību iestādēs un risinātu nekustamā īpašuma lietas. Savukārt uzņēmēju vidū šāda pieeja izmantota, lai kārtotu ar būvniecību saistītus jautājumus, nodrošinātu dalību valsts vai pašvaldību publiskajos iepirkumos, kā arī saņemtu atļaujas un licences.

Sabiedrības un uzņēmēju ieskatā, Latvijā augsta un zemāka līmeņa valsts amatpersonu kukuļošana aizvien ir izplatīta problēma. Pretēji iedzīvotāju vidū valdošajam uzskatam uzņēmēji aptaujā puda pārliecību, ka kukuļošana Latvijā pēdējo četru gadu laikā mazinājusies. Tāpat uzņēmēji salīdzinājumā ar sabiedrības pausto nostāju daudz pozitīvāk vērtē valsts un pašvaldību institūciju godīgumu.

Lai mazinātu korupcijas izplatību Latvijā, 92 % aptaujāto iedzīvotāju uzskata, ka nepieciešams nodrošināt lielāku informācijas atklātību lobēšanas procesā, un 89 % – ka

nepieciešama stingrāka publisko iepirkumu kontrole. Tikmēr 52 % aptaujāto uzņēmēju uzskata, ka jāpiespriež bargāki sodi kukuļņēmējiem un kukuļdevējiem, un 44 % – ka amatpersonas jāpieņem darbā atklāta konkursa kārtībā.⁷⁵

Rīgas valstspilsētas pašvaldībā ir izveidota atsevišķa institūcija, kuras viens no uzdevumiem ir darbinieku koruptīva rakstura pārkāpumu novēršana Rīgas valstspilsētas pašvaldības centrālās administrācijas struktūrvienībās, iestādēs, aģentūrās un pašvaldības kapitālsabiedrībās.⁷⁶ Ar to nodarbojās Rīgas domes Birokrātijas apkarošanas centrs, kas 2021. gadā līdz ar izmaiņām Rīgas pašvaldības nolikumā pārtapa par Iekšējo pārbaužu un korupcijas novēršanas nodaļu.⁷⁷ Līdzīga institūcija nav atrodamā nevienā citā Latvijas Republikas pašvaldībā.

Uzreiz gan ir jāatzīmē, ka, lai gan ideja par atsevišķu iestādi, kas uzrauga, lai pašvaldības amatpersonas neveiktu koruptīvas darbības, ir neslikta, tomēr būtiski ir, lai šāda iestāde būtu neatkarīga, taču Iekšējo pārbaužu un korupcijas novēršanas nodaļa līdz galam tāda nav bijusi. Kā viena no pašvaldības institūcijām Iekšējo pārbaužu un korupcijas novēršanas nodaļa finansējumu saņem un arī turpinās saņemt no Rīgas domes. Faktiski rodas situācija, ka šī nodaļa uzrauga to, no kā saņem finansējumu, kas jau pats par sevi varētu būt vērtējams kā apstāklis, kas var radīt korupcijas riskus. Uz šīs institūcijas darba lietderīgumu ir norādījuši gan atsevišķi politiķi, gan arī žurnālisti, kā piemēru minot 2018. gadā atklājušos pēdējos gados lielāko korupcijas skandālu, kurā tika iesaistīta Rīgas pašvaldības kapitālsabiedrība ‘Rīgas Satiksme’, taču korupcijas novēršanas nodaļā tika uzskatīts, ka darbs saistībā ar ‘Rīgas Satiksmes’ uzraudzību ir paveikts labi.⁷⁸ Par darba kvalitātes novērtēšanas objektivitāti neliecina arī nodaļas vadītāja Sergeja Novikova izteikumi, ka nodaļa strādā labi un ir atzinīgi novērtēta, jo to ir noskaidrojusi pati nodaļa, veicot telefonaptaujas.⁷⁹ Šī darba tapšanas laikā autors ir uzrunājis Rīgas domes priekšsēdētāja vietnieci, drošības, kārtības un korupcijas novēršanas jautājumu komitejas priekšsēdētāju Lindu Ozolu, lai uzklautu viedokli par Iekšējo pārbaužu un korupcijas novēršanas nodaļu un

---

⁷⁵ Katrs piektais Latvijas iedzīvotājs un uzņēmējs pieļauj iesaistīšanos koruptīvos darījumos: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.knab.gov.lv/lv/jaunums/katrs-piektais-latvijas-iedzivotajs-un-uznemejs-pielauj-iesaistisanos-koruptivos-darījumos> [aplūkots 15.12.2021.]

⁷⁶ Rīgas domes Birokrātijas apkarošanas centrs: Interneta resurss. Pieejams: https://pasvaldiba.riga.lv/LV/Channels/Riga_Municipality/Executive_authority/ipasa_statusa_institucijas/birokratijas_apkarosanas_centrs/default.htm [aplūkots 23.09.2021.]

⁷⁷ Pārveidos Rīgas Domes Birokrātijas apkarošanas centru: Interneta resurss. Pieejams: <https://lvportals.lv/dienaskartiba/328376-parveidos-rigas-domes-birokratijas-apkarosanas-centru-2021> [aplūkots 23.09.2021.]

⁷⁸ Pretkorupcijas pasākumus ‘Rīgas Satiksmē’ nevērtēs atkārtoti: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/pretkorupcijas-pasakumus-rigas-satiksmes-nevertes-atkartoti.a303723/> [aplūkots 23.09.2021.]

⁷⁹ RD birokrātijas apkarotāji lepni par panākumiem: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.diena.lv/raksts/latvija/zinas/rd-birokratijas-apkarotaji-lepni-par-panakumiem-14029580> [aplūkots 23.09.2021.]

tās nepieciešamību, ņemot vērā, ka pastāv trauksmes celšanas mehānisms un Rīgas domes iekšējo pārbaudi un korupcijas novēršanas nodaļa finansējumu saņem no Rīgas domes. L. Ozola skaidrojusi, ka, pirmkārt, "IPKN deleģētās funkcijas atbilstoši tās reglamentam ir nepieciešamas, lai iestādes vadība spētu īstenot iekšējās kontroles mehānismus un finansējuma piešķiršana šādas funkcijas nodrošināšanai ir tieša iestādes vadības atbildība par pienācīga iekšējā uzraudzības mehānisma nodrošināšanu. Analogiski var vērtēt citu iekšējās kontroles mehānismu finansēšanas nepieciešamību kontekstā ar to objektivitāti, piemēram, iekšējā audita, juridiskā dienesta, citu struktūrvienību darbu, kuras atbilstoši kompetencei nodrošina attiecīgās procedūras.

Otrkārt, jānorāda, ka uzraudzība nav absolūta, to reglamentē noteiktās procedūras, kārtības, kādā to īsteno, un tās nav saistītas ar finansējuma piešķiršanas kārtību (pamatā – atlīdzības budžeta sadaļā) attiecīgajai struktūrvienībai.

Atbildot uz jautājumu saistībā ar iekšējā trauksmes celšanas mehānisma īstenošanu, vēlos uzsvērt, ka tas nav jāskata atrauti, vēl jo vairāk, tieši IPKN ir tā struktūrvienība, kura nodrošina šīs sistēmas darbību pašvaldībā (izņemot pašvaldības kapitālsabiedrības, kuras nodrošina iekšējās trauksmes celšanas sistēmas darbību) un radīt iespēju ziņot par trauksmes gadījumiem ir tieši attiecīgās nodaļas kompetencē, arī izskatot trauksmes cēlēju ziņojumus par pārkāpumiem Centrālās administrācijas, iestāžu, īpaša statusa institūciju darbā, kā arī attiecībā uz kapitālsabiedrību valdes un padomes darbu."

Autors uzskata, ka Rīgas domes Iekšējo pārbaudi un korupcijas novēršanas nodaļa, esot vienīgā šāda tipa iestāde visās Latvijas pašvaldībās, teorētiski varētu būt KNAB "filiāle", kas atvieglotu KNAB darbu, taču ir jāskatās ar finansējuma avota izmaiņām – finansējumam ir jānāk no valsts un nodaļai būtu jābūt tiešā KNAB pārraudzībā. Tas nozīmētu nepieciešamību pēc grozījumiem KNAB likumā, šādu pārraudzību nostiprinot KNAB likuma 2. panta otrajā daļā. Tāpat arī var minēt to, ka šādas nodaļas izveide varētu būt lietderīga ne tikai Rīgā, bet arī citās lielajās Latvijas pilsētās, kur birokrātiskais aparāts ir ievērojami kompleksāks – piemēram, Ventspilī, Daugavpilī vai Jūrmalā. Bez šādu nodaļu izveides lielajās pilsētās būtu iespējams šādas nodaļas izveidot arī mazākās pašvaldībās, bet, lai nebūtu šāda nodaļa jāveido katrā mazākā pašvaldībā, būtu izveidojamas reģionālās nodaļas, kas uzraudzītu vairākas pašvaldības uzreiz.

Lai arī šādu nodaļu izveide nozīmētu papildus izmaksas, iespējamie ieguvumi vairākkārt attaisnotu nodaļu izveides un uzturēšanas izmaksas. Savukārt, ja netiktu realizēts šāds scenārijs, objektīva nepieciešamība pēc šādas institūcijas nav, un tā būtu jālikvidē vai jāreformē, nosakot citas funkcijas. Šaubas par šādas institūcijas nepieciešamību raisa arī valsts iestādēs izveidotais trauksmes celšanas institūts. Varētu uzskatīt, ka trauksmes celšanas

mehānisma klātbūtne un korupcijas novēršanas nodaļas esamība ir divpakāpju aizsardzība pret iespējamām nelikumībām, taču, ja valsts un pašvaldību aparātā ikviens būtu labi informēts par trauksmes celšanas iespējam un kārtību, speciālas nodaļas nebūtu nepieciešams veidot vai uzturēt.

3.2. Valstiskais līmenis

3.2.1. Trauksmes celšanas institūts

Latvijā ik gadu noris pasākumi noziedzības apkarošanas efektivitātes uzlabošanā, un izņēmums nav arī šis gads. Latvija ir daļa no starptautiskās programmas “Starptautiskā policijas sadarbība un noziedzības apkarošana”, un šī programma ilgst līdz 2021. gadam.⁸⁰ Šīs programmas ietvaros KNAB saņems 650 tūkstošus EUR projekta “Atbalsts trauksmes celšanas sistēmas izveidei Latvijā”.⁸¹

2019. gada 1. maijā Latvijā stājās spēkā Trauksmes celšanas likums⁸², kas ir solis pareizajā virzienā, lai iesaistītu sabiedrību korupcijas izgaismošanā un novēršanā. Trauksmes celšanas institūts Latvijā vēl ir jauns, tāpēc ir jāstrādā pie tā, lai tas stiprinātos, sabiedrība kopumā būtu par to informēta un likuma esība iedrošinātu iedzīvotājus un tiktu sasniegti tie mērķi, kuru dēļ šis likums ir stājies spēkā. No likuma spēkā stāšanās dienas līdz tā paša gada 31. decembrim KNAB ar 51 iesniegumu bija otrajā vietā starp iestādēm pēc saņemto iesniegumu skaita⁸³ un ir arī zināms, ka par pašvaldībām saņemto ziņojumu/iesniegumu skaits šajā laika posmā bija desmit.⁸⁴ Par ko bija šie iesniegumi, protams, nav zināms, taču tas nemaina to, ka sabiedrība var iesaistīties cīņā ar korupciju, ja tāda tiek konstatēta, nebaidoties par atriebību vai citāda veida sekām no pārkāpēju puses.

Likuma neesamība pirms 2019. gada 1. maija gan nenozīmē, ka valstī nav pastāvējis trauksmes celšanas mehānisms. Ļoti uzskatāmi to ir pildījusi “Transparency International” Latvijas nodaļa “Delna. Sabiedrība par atklātību”, jau vairāk nekā 16 gadus strādājot ar trauksmes cēlējiem, kuriem ir informācija par korupciju.⁸⁵ Tāpat arī jāatzīmē liela loma tā saucamajai “ceturtajai varai”- medijiem. Lai arī laikraksti un televīzijas nav izmeklēšanas

---

⁸⁰ Valdība apstiprina programmas “Starptautiskā policijas sadarbība un noziedzības apkarošana” īstenošanas noteikumus: Interneta resurss. Pieejams: <https://juristavards.lv/zinas/276046-valdiba-apstiprina-programmas-starptautiska-policijas-sadarbiba-un-noziedzibas-apkarosana-istenosanas-noteikumus/> [aplūkots 27.09.2021.]

⁸¹ Ibid.

⁸² Trauksmes celšanas likums: LV likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/302465-trauksmes-celsanas-likums>

⁸³ Visbiežāk trauksme celta VID un KNAB: Interneta resurss. Pieejams: <https://lvportals.lv/skaidrojumi/313784-visbiezak-trauksme-celta-vid-un-knab-2020> [aplūkots 26.10.2021.]

⁸⁴ Konference “Trauksmes celšana: nākamais līmenis”: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.mk.gov.lv/lv/media/7553/download> [aplūkots 24.10.2021.]

⁸⁵ Trauksmes celšana: Interneta resurss. Pieejams: <https://delna.lv/lv/darbibas-jomas/strategiskas-prioritates/trauksmes-celsana/> [aplūkots 24.10.2021.]

iestādes, to devums ir nenovērtējams. Bieži vien žurnālistu iegūtā informācija tiek izmantota izmeklēšanas iestāžu darbā (ne tikai koruptīva rakstura lietās), tāpēc būtu tikai pamatoti uzskatīt medijus par trauksmes cēlējiem.

Pastāv trīs trauksmes celšanas veidi, kuri ir arī nostiprināti Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvā 2019/1937.⁸⁶ Tie ir iekšēji, ārēji un publiski. Iekšējais trauksmes celšanas mehānisms nozīmē trauksmes celšanu darba vietā, neiesaistot citas institūcijas. Lai arī šāds mehānisms ir visvienkāršākais, nevar būt garantijas, ka trauksmes cēlētājs tiks sadzirdēts.

Ārējais trauksmes celšanas veids nozīmē vērsanos kompetentā iestādē, savukārt publiskais mehānisms paredz vērsanos trauksmes cēlēju kontaktpunktā (Valsts kanceleja, biedrība vai nodibinājums).⁸⁷ Publiskais veids ir nozīmīgs, jo trauksmes cēlētājs ne vienmēr zinās, kur ir jāvērsas. Ar publisko mehānisma veidu ziņotāju iedrošina ziņot par novēroto potenciālo pārkāpumu. Iespējams, pēc 2017. gada pašvaldību vēlēšanām ārējo vai publisko trauksmes celšanas mehānismu būtu varējuši izmantot iedzīvotāji, kuri publiskajā telpā (interneta komentāros) izteicās par notikušajām vēlēšanām Viļakas pašvaldībā, pēc kā domes priekšsēdētājs Sergejs Maksimovs vērsās Valsts policijā ar iesniegumu par neslavas celšanu, kurā pats pašvaldības vadītājs un vairāki citi deputāti apvainoti balsu pirkšanā.⁸⁸ Lai arī balsu pirkšana nav koruptīvs noziedzīgs nodarījums (tiks apskatīts nākamajā rindkopā), jāatzīmē, ka, no vienas puses šādi apgalvojumi interneta komentāros par to, ka balsis ir tikušas pirktas, nav labākais veids, kā informēt sabiedrību (tam ir domātas tiesībsargājošās iestādes), taču, no otras puses, Viļakas pašvaldības rīcība, acīmredzami sekojot līdzī rakstītajam plašsaziņas līdzekļos un vērsšanās policijā, varētu iedzīvotājos nopiest vēlmi ziņot par iespējamām vēlēšanu pārkāpumiem, baidoties no represijām. Šajā ziņā būtu nepieciešams gan Viļakā, gan citās mazākās pašvaldībās informēt iedzīvotājus par vēlēšanām un kā rīkoties, ja ir redzami vēlēšanu pārkāpumi, tādējādi veicinot sabiedrības izpratni. Uz to ir norādījusi arī Valsts kancelejas Dokumentu pārvaldības departamenta, kas ir trauksmes cēlēju kontaktpunkts Latvijā, pārstāve Līga Peinberga, kura jau iepriekšminētajā konferencē ir atzinusi, ka iedzīvotāju ziņojumi bieži vien ir par vispārīgiem personīgo interešu aizskārumiem, informācija ziņojumos ir nepilnīga vai arī gadījumos, ja sniegtā informācija pēc būtības tik tiešām skar sabiedrības intereses, tā palikusi bez virzības, jo iesaistītās valsts institūcijas

---

⁸⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2019/1937: Direktīva. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32019L1937>

⁸⁷ Konference "Trauksmes celšana: nākamais līmenis": Interneta resurss. Pieejams: <https://www.mk.gov.lv/lv/media/7553/download> [aplūkots 18.12.2021.]

⁸⁸ VP sākusī izmeklēšanu par neslavas celšanu Viļakas novada domei: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.la.lv/vp-sakusi-izmeklesanu-par-neslavas-celsanu-vilakas-novada-domei> [aplūkots 01.12.2021.]

atšķirīgi vērtē šīs informārcijas atbilstību Trauksmes celšanas likumam, bieži vien atrodot formālus iemeslus, lai ziņojums “tiktu nolikts malā”.⁸⁹

3.2.2. Balsu pirkšana

Kā 2005. gada “Providus” intervijā norādījis vēlēšanu tiesību speciālists Arvīds Dravnieks, var rasties iespaids par balsu pirkšanas nozieguma sastāvu, kas ir līdzīgs korupcijai,⁹⁰ taču tā nav - par minēto nodarījumu atbildība paredzēta Krimināllikuma 90. panta otrajā daļā⁹¹ (apzināta kavēšana personai brīvi realizēt tiesības vēlēties deputātus un tikt ievēlētai vai brīvi piedalīties saskaņā ar Latvijas Republikas likumiem rīkotajā tautas nobalsošanā, lietojot vardarbību, viltu, draudus, uzpirkšanu vai citā prettiesiskā veidā). Lai gan balsu pirkšana faktiski atbilst kavēšanai realizēt vēlēšanu tiesības (vismaz ir kavēta vēlētajā brīva griba), tomēr ir jāatceras, ka lielai daļai iedzīvotāju nav tik svarīgi, par ko balsot vai arī nav vēlmes izmantot balsošanas tiesības vispār, tādēļ iespēja nopelnīt šķiet daudz kārdinošāka. Tādā ziņā nevarētu uzskatīt, ka ir kavēta vēlētajā brīva griba, ja vēlētajam šādas gribas īsti nav. Autoraprāt, būtu nepieciešams apsvērt ideju, vai balsu pirkšanas faktu nevajadzētu kvalificēt kā korocepciju gadījumā, ja par balsi tiek samaksāts no personas, kura jau ieņem amatu pašvaldībā vai pašvaldības kapitālsabiedrībā (faktiski ir valsts amatpersona). Tādā gadījumā problēma varētu vienīgi rasties ar pierādīšanu - persona, kas uzpērk balsotājus par labu kādam deputāta amata kandidātam, var noliegt šī deputāta pazīšanu. Autors pievienojas, ka gadījumā, ja balss tiek pirktā personas labā, kura nav valsts amatpersona, nodarījums kvalificējams saskaņā ar Krimināllikuma 90. panta otro daļu.

Šajā pašā intervijā tā brīža Saeimas Juridiskā biroja vadītājs Gunārs Kusiņš kā soda mēru iesaka apsvērt ideju atņemt balsošanas tiesības vainīgajām personām uz kādu noteiktu laiku, kas, piemēram, tiek piekopts vairākos Amerikas Savienoto Valstu štatos⁹², liedzot personām izmantot gan pasīvās, gan aktīvās vēlēšanu tiesības. Autors piekrīt, ka būtu ierobežojamas pasīvās vēlēšanu tiesības- notiesātās personas reputācijai nebūtu jābūt aptraipītai, ja tā vēlas ieņemt publisku amatu, taču atņemt aktīvās vēlēšanu tiesības būtu drastisks soda mērs- bieži vien vienas personas balss nespēj mainīt vēlēšanu iznākumus un ieguvums, ko tā iegūst, pieņemot maksājumu par savu balsi (līdz šim publiskajā telpā dzirdēti

---

⁸⁹ Konference “Trauksmes celšana: nākamais līmenis”: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.mk.gov.lv/lv/media/7553/download> (skatīts 29.04.2021.)

⁹⁰ “Balsu pirkšana” - kādi ir risinājumi?: Interneta resurss. Pieejams: <http://providus.lv/article/balsu-pirksana-kadi-ir-risinajumi> [aplūkots 24.10.2021.]

⁹² Felon Voting Rights: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.ncsl.org/research/elections-and-campaigns/felon-voting-rights.aspx> [aplūkots 23.09.2021.]

gadījumi, ka runa ir par summu, kas svārstās no pieciem līdz divdesmit eiro⁹³), nebūtu samērīgs ar aizliegumu balsot nākamajās vēlēšanās. Atbilstoši sodi, kas ir piespriesti arī līdzšinējā tiesu praksē, ir piespiedu darbs vai naudas sodi.⁹⁴

3.2.3. Operatīvo eksperimentu veikšana

2018. gada 22. augustā Zemgales rajona tiesā, Ogrē, tika pieņemts spriedums⁹⁵, ar kuru divas valsts amatpersonas (abi veica amata pienākumus, būdami Valsts policijas amatpersonas) tika attaisnotas pēc KL 323. panta trešās daļas par materiālu vērtību pieprasīšanu un pieņemšanu, lai netiktu veikta kāda darbība kukuļdevēja interesēs. Minētais ir noticis operatīvā eksperimenta norises laikā. Kā norādījusi tiesa, speciālo izmeklēšanas darbību var veikt tikai pret personu, par kuru ir informācija, ka tā ir veikusi noziedzīgu nodarījumu⁹⁶. Šādi un līdzīgi gadījumi, kuri nonāk tiesā pēc operatīvo eksperimentu veikšanas, nav mazums - arī ar notiesājošiem spriedumiem. Tiesu praksē lasāms, ka operatīvā izstrāde bieži tiek veikta, lai pārbaudītu Valsts policijas amatpersonu rīcību konkrētos apstākļos, taču, lai veiktu operatīvo eksperimentu, ir jāizpildās vairākiem nosacījumiem.

Operatīvās darbības likums nosaka operatīvās darbības principus un uzskaita pasākumu kopumu⁹⁷. Veicot operatīvo eksperimentu, ir skaidri jānosaka eksperimenta mērķis un robežas⁹⁸, kā arī ir nepieciešams, lai pastāvētu pamatotas aizdomas, ka persona ir veikusi un varētu gatavoties veikt noziedzīgu nodarījumu arkārtoti⁹⁹, turklāt nepietiek ar to, ka šāds pieņēmums par personu tiek izdarīts, pamatojot to ar vienkāršām baumām vai citu informāciju, ko nav iespējams pārbaudīt¹⁰⁰.

Iepriekš minētajā Zemgales rajona tiesas spriedumā Valsts policijas amatpersonas tika apsūdzētas materiālu labumu pieņemšanā, lai tās kukuļdevēja interesēs neuzsāktu administratīvā pārkāpuma lietvedību par administratīvo pārkāpumu. Lai arī par konkrētajām Valsts policijas amatpersonām, iespējams, bija informācija, ka tās varētu pieņemt materiālus labumus (tādēļ tika veikts operatīvais eksperiments), autors uzskata, ka šādu operatīvajiem eksperimentiem līdzīgu darbību veikšanu būtu nepieciešams sistemātiski veikt visā Latvijā, pārbaudot pašvaldības policistu rīcību, konstatējot administratīvos pārkāpumus. Gan Valsts

⁹³ Cēsu rajona tiesas spriedums Lietā Nr.K-11-0010-16

⁹⁴ Rīgas rajona tiesas spriedums Lietā Nr.K.33-0611-18

⁹⁵ Zemgales rajona tiesas spriedums Lietā Nr. K73-0197-18/39

⁹⁶ Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1998.gada 9.jūnija spriedumus lietā "Teixeira de Castro v. Portugal"

⁹⁷ Operatīvās darbības likums: LV likums. Pieejams: <https://likumi.lv>

⁹⁸ Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2008.gada 5.februāra spriedumu lietā "Ramanauskas v. Lithuania"

⁹⁹ Augstākās tiesas 2013.gada 28.februāra lēmums Nr..SKK-26/2013

¹⁰⁰ Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2008. gada 1.jūlija spriedumu lietā "Malininas v. Lithuania"

policijas, gan pašvaldības policijas kompetences mēdz pārklāties, tādēļ pārbaudes subjekti varētu būt pašvaldības policisti. Ņemot vērā to, ka operatīvā eksperimenta jēdziens ir skaidri definēts un aplūkots arī tiesu praksē, ir pavisam skaidrs, ka, veicot pašvaldības policistu rīcības pārbaudes, kad tiek piedāvāti materiāli labumi apmaiņā pret amatpersonas bezdarbību, sagatavošanās pasākumiem pirms eksperimenta veikšanas ir jābūt krasi atšķirīgiem (šādas pārbaudes nevarētu nemaz saukt par “operatīvajiem eksperimentiem”). Pirmkārt, ir pilnīgi skaidrs, ka pārbaudes subjekts nebūtu tikai kāda konkrēta amatpersona. Otrkārt, būtu jāatvieglo nosacījumi, kuriem iestājoties, ir iespējams veikt šādu pārbaudi – pārbaude būtu veicama vēl pirms uzsākta kriminālprocesa. Treškārt, pārbaudes veicējs būtu pati iestāde vai pašvaldības izveidota kontroles institūcija (Rīgas valstspilsētā to varētu veikt Iekšējā pārbaudzi un korupcijas novēršanas nodaļa, citās pašvaldībās šādu uzdevumu varētu pildīt līdzīgas nodaļas, kuras, kā autors norādījis 3.1. apakšnodaļā, būtu izveidojamas vairākās pašvaldībās). Šīs pārbaudes uzsākšanu amatpersonas varētu veikt ar tiešā priekšnieka akceptu gluži tāpat, kā to nosaka Operatīvās darbības likuma 7. panta otrā daļa (operatīvās darbības pasākumu veikšanas vispārējais veids).

3.3. Starptautiskā iesaiste, mācības no citu valstu pieredzēm

3.3.1. Pretkorupcijas starpvalstu grupa

Kopš 2000. gada 15. jūnija Latvija ir pievienojusies Eiropas Padomes līgumam par GRECO (Groupe d'États contre la corruption) jeb Pretkorupcijas starpvalstu grupai. Minētās grupas mērķis ir palīdzēt uzlabot dalībvalstu spēju apkarot korupciju dinamiska savstarpējā novērtējuma procesa un dalībvalstu spiediena ceļā, kontrolējot šo dalībvalstu pieņemto saistību izpildi.¹⁰¹ Kopš 2004. gada KNAB ir atbildīgs par līgumā paredzēto saistību izpildes koordināciju, kas ietver tādus pasākumus kā, piemēram, korupcijas novēršana parlamenta deputātu darbībā¹⁰² vai korupcijas novēršana valdības (augstākās izpildvaras funkcijas) un tiesībsardzības iestādēs¹⁰³ (Valsts policija, Valsts robežsardze u.c.).

---

¹⁰¹ GRECO: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.knab.gov.lv/lv/knab/international/greco/> [aplūkots 23.09.2021.]

¹⁰² Ceturtās vērtēšanas kārtas ziņojums par Latviju: Interneta resurss. Pieejams: https://www.knab.gov.lv/upload/free/zinojumi/greco_ceturta_vertes_karta_23.06.2017.pdf [aplūkots 28.10.2021.]

¹⁰³ PIEKTĀ NOVĒRTĒŠANAS KĀRTA. Korupcijas novēršana un integritātes veicināšana centrālajās valdībās (augstākās izpildvaras funkcijas) un tiesībsardzības iestādēs. Novērtējuma ziņojums, Latvija: Interneta resurss. Pieejams: https://www.knab.gov.lv/upload/2018/parskati/13.09.2018_greco_v_novertesanas_kartas_zinojums.pdf [aplūkots 28.10.2021.]

Par paveikto un nepieciešamajiem uzlabojumiem ikgadēji tiek sagatavots novērtējums par katru līguma dalībvalsti. Katru gadu ir izvēlēta cita tēma, par ko novērtējums tiek gatavots. Līdz šim neviens no ikgadējiem novērtējumiem nav bijis konkrēti par paveikto korupcijas izskaušanā pašvaldību darbībā, taču, autoraprāt, ir vērts ņemt vērā 2018. gada piektās novērtēšanas kārtas GRECO ziņojumu attiecībā uz korupcijas novēršanu augstākās izpildvaras (Ministru kabineta) darbībā un ziņojumā minētās GRECO rekomendācijas īstenot ne tikai attiecībā uz Ministru kabinetu, bet arī uz pašvaldībām. Kā dažas no rekomendācijām var minēt to, "lai nodrošinātu pārredzamību, publicēt konsultatīvo amatpersonu un darbinieku, kā arī ārštata konsultatīvo darbinieku un jebkāda cita veida valdības neatalgoto padomnieku vārdus tiešsaistē un attiecībā uz abām pēdējām kategorijām nodrošināt, ka ērti tiešsaistē ir pieejama informācija par viņu pamatdarbu un papildu darbiem, tostarp uzņēmuma līgumiem, kas tiek pildīti [...] valsts iestādēm" vai "sistemātiski analizēt ar integritāti saistītus riskus, ar kuriem, pildot pienākumus, var saskarties [...] locekļi, kā arī citas politiskas amatpersonas un ārštata konsultatīvie darbinieki (un personas ar līdzvērtīgu statusu), kā arī noteikt un īstenot piemērotus pasākumus to novēršanai".¹⁰⁴

3.3.2. Eiropas Konvencija par starpvalstu sadarbību

Latvijas Republikā, iestājoties Eiropas Savienībā, stājās spēkā likums "Par Konvenciju par cīņu pret korupciju, kurā iesaistītas Eiropas Kopienas amatpersonas vai Eiropas Savienības dalībvalstu amatpersonas, kas izstrādāta, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienību K.3 panta 2.punkta "c" apakšpunktu".¹⁰⁵ Konvencijas nosaka Eiropas Savienības dalībvalstu sadarbību iekšlietu un tieslietu jomās¹⁰⁶ un šī konkrētā konvencija nosaka divu dažādu konvencijas dalībvalstu sadarbošanos cīņā pret korupciju (konvencijas 9. pants)¹⁰⁷. Kā viens no kriminālprocesa tiesību avotiem tas ir nostiprināts Kriminālprocesa likuma 2. pantā. Pati konvencija gan nenosaka, kādi pasākumi dalībvalstīm ir jāveic, sadarbojoties korupcijas apkarošanā, tādējādi dalībvalstīm ir dota izvēles brīvība. Līdz šī darba tapšanas brīdīm nav fiksēts gadījums, kurā Latvijas pašvaldības amatpersona būtu iesaistīta starptautiskā koruptīva rakstura noziedzīgā nodarījumā. Grūti gan ir iedomājama tāda situācija, kurā citvalsts personai būtu nepieciešamība ielaisties koruptīvās darbībās ar pašvaldības amatpersonām, bet, teorētiski tāda situācija ir iespējama.

---

¹⁰⁴ Ibid, 50.lpp.

¹⁰⁵ Par Konvenciju par cīņu pret korupciju, kurā iesaistītas Eiropas Kopienas amatpersonas vai Eiropas Savienības dalībvalstu amatpersonas, kas izstrādāta, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienību K.3 panta 2.punkta "c" apakšpunktu: LV likums. Pieejams: <https://www.vestnesis.lv/ta/id/88027>

¹⁰⁶ Neimanis J. Ievads tiesībās. Rīga: autora izdevums. 2004, 78. lpp.

¹⁰⁷ Par Konvenciju par cīņu pret korupciju, kurā iesaistītas Eiropas Kopienas amatpersonas vai Eiropas Savienības dalībvalstu amatpersonas, kas izstrādāta, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienību K.3 panta 2.punkta "c" apakšpunktu: LV likums. Pieejams: <https://www.vestnesis.lv/ta/id/88027>

3.3.3. Igaunijas modelis

2020. gada aprīlī privātā saziņā Igaunijas Drošības dienesta *KaPo* vadītājs Andress Kahars (*Andres Kahar*) informēja par korupcijas apkarošanas gaitu Igaunijas Republikā (skatīt pielikumu Nr.1). Ja Latvijā ir noteikts, ka KNAB savu darbību veic visas valsts teritorijā, tad galvenais Igaunijas korupcijas apkarošanas dienests ir kompetents veikt izmeklēšanu tikai atsevišķos reģionos. Kā noskaidrots no dienesta vadītāja, *KaPo* pirmstiesas izmeklēšanu veic procesos, kuros iesaistīta amatpersona, ja tā savus amata pienākumus veic Tallinas, Tartu, Narvas, Pērnavas, Kohtla-Jarves vai Johvi administratīvajā teritorijā. Tā var būt arī pašvaldības aģentūras vai kapitālsabiedrības amatpersona, vai arī persona, kura faktiski rīkojas publiskās personas interesēs vai uzdevumā (ir deleģēta). Pārējās Igaunijas Republikas pašvaldībās izmeklēšanas kompetence piekrīt Igaunijas Valsts policijai un Robežsardzei.

Minētajam kompetenču sadalījumam Igaunijā ir būtiska priekšrocība- no Drošības dienesta pleciem ir noņemta ievērojama slodze, ja pirmstiesas procesā izmeklēšana ir jāveic tikai sešās administratīvajās teritorijās. Kā trūkumu varētu minēt to, ka pārējā valsts teritorijā izmeklēšanu veic izmeklētāji, kuri var nebūt tik kompetenti kā drošības dienesta amatpersonas. Tas gan neliedz iestādēm savā starpā sadarboties un lūgt palīdzību. Autors uzskata, ka šāds modelis, iespējams, būtu lietderīgs arī Latvijā. KNAB veiktu pirmstiesas izmeklēšanu atsevišķās lielajās pašvaldībās, savukārt pārējā valstī ar to nodarbotos Valsts policija un Valsts robežsardze. Lai ieviestu šādu kompetenču sadalījumu, būtu jāveic izmaiņas normatīvajos aktos, piemēram, Valsts robežsardzes likumā (konkrēti – 5. pantā, kur ir uzskaitīti Valsts robežsardzes uzdevumi)¹⁰⁸, kā arī likumā “Par policiju”, nosakot papildus tiesības un pienākumus 12. un 11. pantā¹⁰⁹. Ņemot vērā to, ka Valsts policija vai Valsts robežsardze nenodarbojas ar izmeklēšanu par pašvaldību amatpersonu iespējamām korupcijas gadījumiem, būtu jāveic Valsts policijas un Valsts robežsardzes amatpersonu sagatavošana un apmācīšana, kas prasītu daudz laika un līdzekļus. Iespējams, būtu nepieciešams veidot atsevišķu iestādi, kurā šo divu iestāžu amatpersonas tiktu sagatavotas iespējamam darbam ar šādu noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanu.

3.3.4. Apvienotās Karalistes modelis

Citādāka pieeja korupcijas definēšanā ir Apvienotajai Karalistei (AK). Ņemot vērā nacionālo Kukuļošanas apkarošanas likumu (UK Bribery Act), darījums starp personām ir

---

¹⁰⁸ Valsts robežsardzes likums: LV likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/318741-valsts-robez-sardzes-likums>

¹⁰⁹ Likums “Par policiju”: LV likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/67957-par-policiju>

kvalificējams kā koruptīvs un sodāms pat tad, ja nav iesaistīta valsts amatpersona.¹¹⁰ Teorētiski, privātpersona, atnākot uz darba interviju pie privāto tiesību uzņēmuma un solot samaksāt, lai tiktu pieņemts darbā, tas AK ir kvalificējams kā korupcija. Ņemot vērā to, ka vienā likumā ir konsolidēts praktiski viss - gan atbildība par nodarījumu publiskajā sektorā, gan privātajā sektorā, šo likumu pamatoti uzskata par vienu no stingrākajiem korupcijas apkarošanas likumiem pasaulē.¹¹¹ Tāpat arī šis likums paredz atbildību iestādei, ja tās darbinieks, pārstāvis vai cits padotais ir izdarījis koruptīvu darbību, ja vien iestāde nevar pierādīt, ka tā ir darījusi visu savā iekšienē, lai tās personas, kas strādā šajā iestādē, būtu informētas par šādas rīcības pretlikumīgumu un sekām. Iestāde var tikt sodīta pat par šādas padotībā esošas personas mēģinājumu piedalīties kukuļošanā. Šāda pieeja liek padomāt ikvienam nodarbinātajam par to, vai tas vēlas riskēt ne tikai ar savu, bet arī visas iestādes reputāciju un naudas līdzekļiem. Autoraprāt, šādas prakses ieviešana arī Latvijā būtu noderīga, taču arī tad būtu nepieciešami grozījumi Krimināllikumā, lai noteiktu to personu loku, kuri var būt noziedzīgā nodarījuma subjekti. Grozījumi varētu tikt veikti KL XIX nodaļā- “noziedzīgi nodarījumi tautsaimniecībā”. KL 199. pants jau nosaka atbildību par komerciālo uzpirkšanu – “[..] materiālu vērtību, mantiska vai citāda rakstura labumu piedāvāšanu vai nodošanu personiski vai ar starpnieku uzņēmuma (uzņēmējsabiedrības) vai organizācijas darbiniekam vai personai, kas uz likuma vai tiesiska darījuma pamata pilnvarota vest citas personas lietas, uzņēmuma (uzņēmējsabiedrības) vai organizācijas atbildīgam darbiniekam vai uzņēmuma (uzņēmējsabiedrības) vai organizācijas pilnvarotai tādai pašai personai, vai personai, kas uz likuma vai tiesiska darījuma pamata pilnvarota izšķirt strīdus, lai tā, izmantojot savas pilnvaras, izdarītu vai neizdarītu kādu darbību, neatkarīgi no tā, vai materiālās vērtības, mantiska vai citāda rakstura labumi domāti šai vai jebkurai citai personai”¹¹². Papildinājums šajā pantā varētu būt tāds, kā ir noteikts AK regulējumā. Tas, kas nebūtu pārņemams no AK parauga, būtu tas, ka iestāde netiktu saukta pie atbildības par sava darbinieka darbību pat, ja tā ir darījusi visu, lai savu darbinieku informētu par darbības pretlikumīgumu un sekām. Tas nebūtu jāietver likuma normā, jo darbības, kas ar likumu ir noteiktas kā sodāmas, ir vispārzināmas un to nezināšana nevar atbrīvot no atbildības. Šādi grozījumi nozīmētu, ka korupcijas subjekta jēdziens būtu paplašināms – tās būtu ne tikai valsts amatpersonas, bet arī privāto tiesību fiziskas un juridiskas personas.

---

¹¹⁰ UK Bribery Act: Apvienotās Karalistes likums. Pieejams: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/23/section/7>

¹¹¹ KNAB rīko ekspertu diskusiju par Lielbritānijas Kukuļošanas apkarošanas likumu: Interneta resurss. Pieejams: [https://www.knab.gov.lv/lv/press/6024-](https://www.knab.gov.lv/lv/press/6024-knab_riko_ekspertu_diskusiju_par_lielbritanijas_kukulosanas_apkarosanas_likumu.html)

[knab_riko_ekspertu_diskusiju_par_lielbritanijas_kukulosanas_apkarosanas_likumu.html](https://www.knab.gov.lv/lv/press/6024-knab_riko_ekspertu_diskusiju_par_lielbritanijas_kukulosanas_apkarosanas_likumu.html) [aplūkots 16.11.2021.]

¹¹² Krimināllikums: LV likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/88966-kriminallikums>

3.3.5. Lietuvas modelis

Kā Valsts kancelejas, Valsts administrācijas skolas un “Delnas” rīkotajā tiešsaistes konferencē “Trauksmes celšana: nākamais līmenis” informēja Lietuvas Ģenerālprokuratūras pārstāve Gintare Bļūjiene (Gintarė Bliujienė), Lietuvā ir izstrādāta prakse, kurā trauksmes cēlējs var saņemt atalgojumu par lietderīgas informācijas sniegšanu vai arī saņemt kompensāciju, ja trauksmes celšanas rezultātā trauksmes cēlējs saskaras ar atriebību vai kādām citām nelabvēlīgām sekām.¹¹³ Izveidojot šādu sistēmu, trauksmes cēlējs ir divkārti aizsargāts- ne tikai trauksmes cēlēja identitāte tiek slēpta, bet arī gadījumā, ja trauksmes cēlējs tiek identificēts, vēršanās pret to var beigties ar finansiāliem zaudējumiem līdz 1950.00,-EUR. Lai arī ir izveidots šāds finansiāls drošības spilvens, autors uzskata, ka nebūtu vispār jānonāk līdz tādai situācijai, ka trauksmes cēlēja identitāte tiek atklāta, kā arī kompensācijas apmēram tādā gadījumā būtu jābūt lielākam- lielos uzņēmumos 1950 EUR kompensācijas izmaksa varētu nebūt arī jūtama kā liels zaudējums, savukārt trauksmes cēlējs var sajūst daudz lielākas sekas- palikšanu bez darba vai arī citādāku attieksmi, un 1950 EUR saņemšana to var arī neatsvērt, tādēļ kompensācijai būtu jābūt proporcionālai no uzņēmuma/sabiedrības naudas apgrozījuma, kas katram darba devējam ir citādāks. Lietuvas modeļa gadījumā trauksmes cēlējs gan ir atbrīvots no papildus papīrdarbiem- kompensāciju saņem tā paša kriminālprocesa ietvaros, kas pēc trauksmes celšanas ir uzsākts, savukārt Latvijā šāda modeļa nav un vienīgais veids, kā būtu iespējams saņemt kompensāciju, būtu civiltiesiskā kārtībā, ko nosaka Civillikuma 2352.¹ panta trešā daļa.¹¹⁴ Šādā kārtībā gan kompensācijas apmēru nosaka tiesa, tādēļ šī kompensācijas summa teorētiski var būt augstāka nekā Lietuvā noteiktā.

3.3.6. Nīderlandes modelis

Nīderlande, savukārt, ir izveidojusi atsevišķu, specializētu iestādi trauksmes cēlējiem, kuras mērķis ir tieši tāds, kādu nosaka tās nosaukums- “Trauksmes cēlēju māja”. Ziņotāju mājas kopējais budžets sasniedz 4 miljonus EUR gadā. Nīderlande ir uzskatāma par vienu no “korupcijas visattīrītākajām” valstīm pasaulē, taču šādas iestādes veidošanu, vismaz tuvākajā laikā, Latvijā apsvērt nevajadzētu - lai arī šāda tipa iestāde veic lietderīgu darbu, finansiāli šāda veidojuma izveide drīzāk saceltu rezonansi sabiedrībā. Daudz lietderīgāk tos pašus rezultātus varētu sasniegt ar sabiedrības izglītošanu par to, kur var vērsties, ja ir vēlme

¹¹³ Konference “Trauksmes celšana: nākamais līmenis”: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.mk.gov.lv/lv/media/7553/download> [aplūkots 11.10.2021.]

¹¹⁴ Civillikums: LV likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/225418-civillikums>

iesniegt trauksmes cēlēja ziņojumu vai saņemt konsultāciju. Jāpiezīmē, ka ziņojumu skaita daudzums Latvijā katru gadu arī nav tik liels, lai tiktu veidota specializēta iestāde šādiem jautājumiem, tādēļ šobrīd var pilnībā iztikt ar esošajiem trauksmes celšanas kontaktpunktiem.

KOPSAVILKUMS

1. Pēdējo 20-30 gadu laikā Latvijā ir paveikts daudz cīņā ar korupciju, sākot ar paša korupcijas jēdziena definēšanu 1995. gadā līdz KNAB darbības uzsākšanai 2002. gadā. Šādas iestādes pastāvēšana ir nozīmīga kaut vai tikai tādēļ, ka pirms biroja izveides tikai Valsts ieņēmumu dienests bija tas, kas bija kompetents veikt Korupcijas novēršanas likuma izpildes kontroli, galvenokārt izskatot valsts amatpersonu deklarācijas vai uzraugot valsts amatpersonu amatu savienošanas ierobežojumu kontroli. Lielā noslodze uz viena dienesta pleciem varēja būt iemesls lēnākai krimināllietu izmeklēšanai. Lai arī šobrīd pastāv KNAB, kas sadarbojas ar citām valsts iestādēm, joprojām pastāv iespējas, kā biroja darbību varētu padarīt efektīvāku. Viens no šādiem veidiem varētu būt atsevišķu nodaļu izveide Latvijas pašvaldībās, kas apkarotu korupciju pašvaldību iekšienē. Rīgā šādas nodaļas funkciju varētu pildīt Rīgas domes Iekšējo pārbaužu un korupcijas novēršanas nodaļa. Šīm nodaļām būtu jābūt KNAB pārraudzībā, finansējumu saņemot no valsts.

2. Neskatoties uz to, ka šī darba tapšanas laikā valstī ir 43 pašvaldības, uzsāktu kriminālprocesu skaits pret pašvaldību amatpersonām saistībā ar koruptīva rakstura noziedzīgiem nodarījumiem nav liels un tie pārsvarā ir fiksēti lielajās pašvaldībās – Rīgā, Daugavpilī, Ventspilī, Jūrmalā, Valmierā. Atsevišķi gadījumi ir konstatēti arī mazākās pašvaldībās – Dobelē, Ķekavā. Šī darba ievadā tika izvirzīta hipotēze, ka mazākās pašvaldībās ar mazāku iedzīvotāju skaitu korupcijai izdzīvot ir vieglāk, jo šaurākā sabiedrības lokā, kur informācija var izplatīties ātrāk, var pastāvēt bailes no represijām, kā arī sabiedrība nav gana informēta, ko ir iespējams iesākt vai kur būtu jāvērsas, ja ir novērots iespējams pārkāpums. Savu lomu spēlē arī negatīvais tēls, kādu sabiedrība pieņem par trauksmes cēlējiem, ko gan var novelt uz mantojumu no padomju laikiem - ziņotāju saukšana par tā saucamajiem "stukačiem". Korupcijas iespējas izdzīvot viennozīmīgi ir jāskata kopsakarā ar sabiedriskās izglītības un sabiedriskās domas līmeni, kā arī ar demokrātisko procesu izpratnes līmeni un iedzīvotāju skaitu konkrētas administratīvās vienības robežās.

3. Lai arī jāatzīst, ka valstiskā līmenī ir padarīts liels darbs korupcijas apkarošanai, joprojām būtu vērts mācīties no citvalstu pieredzēm (ieskaitot arī to, kā darīt nevajag). Tas ir attiecināms gan uz trauksmes celšanas mehānisma pilnveidošanu, gan uz iespējamiem grozījumiem normatīvajos aktos. Atzinīgi vērtējams kompetences sadalījums Igaunijas Republikā, kur sešās noteiktās administratīvās teritorijās izmeklēšanu veic Igaunijas drošības dienests *KaPo*, pārējos - Igaunijas Valsts policija un Robežsardze. Tas liecina par Igaunijas dienestu vienlīdz augsto sagatavotību izmeklēt vienu un to pašu noziedzīgo nodarījumu.

Tādas sagatavotības sasniegšana trijās dažādās valsts iestādēs prasa laiku, lai to sasniegtu, taču rezultāti liecina, ka Igaunija no Baltijas valstīm "Transparency International" korupcijas uztveres indeksā ir visaugstāk novērtētā. Autors izvirza līdzīgas kārtības ieviešanu arī Latvijā, sagatavojot trīs dažādas izmeklēšanas iestādes darbam ar koruptīva rakstura noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanu, tādējādi atslogojot KNAB. Lai Valsts policijai un Valsts robežsardzei būtu tiesisks pamats izmeklēt kukuļošanas gadījumus, būtu jāveic grozījumi likumā "Par policiju" un "Valsts robežsardzes likumā", nosakot papildus tiesības un pienākumus, veicot izmeklēšanu.

4. Valstiskā līmenī būtu jāapsver iespēja par aizlieguma noteikšanu kandidēt uz pašvaldības amatu personām, par kurām ir izteikts pieņēmums, ka tās, iespējams, ir izdarījušas noziedzīgu nodarījumu vai arī pirmās instances tiesa ir spriedusi atzīt šīs personas par vainīgām noziedzīga nodarījuma izdarīšanā. Acīmredzot, atsevišķās pašvaldībās sabiedrība nav nobriedusi tik tālu, lai varu deleģētu personām, kuras nav apsūdzētas noziegumos, bet turpina katrās vēlēšanās dot mandātu šādām personām. Ievēlot šādas personas atkārtoti, korupcijas riski turpina pastāvēt un veidojas cīņa "ar vējdzirnavām". Autors rosina, ka būtu nepieciešams papildināt Pašvaldības domes vēlēšanu likuma 9. pantu, kurā, tāpat kā Saeimas vēlēšanu likumā, ir uzskaitīts, kādas personas nevar pieteikt par kandidātiem pašvaldības vēlēšanām un ievēlēt pašvaldības domē (no šī izriet, ka analogi būtu jāpapildina arī Saeimas vēlēšanu likuma pants, kas nosaka, kādas personas nevar tikt pieteiktas vēlēšanām vai tikt ievēlētas).

5. Rīgas pašvaldības sakarā Nila Ušakova laikā izgaismojās situācija, kurā kukuļošanas lietās apsūdzētas personas turpina darbu citos amatos, neskatoties uz to, ka KNAB aizliedz šīm personām turpināt pildīt līdzšinējo amatu pienākumus. Lai arī Rīgas pašvaldībā notikusi varas maiņa, N. Ušakovu un partiju "Saskaņa" nomainot Mārtiņam Staķim, ir nepieciešams izdarīt secinājumus no iepriekšējām kļūdām - sabiedrības uzticība tiek grauta, ja personas, kuras KNAB aiztur kukuļošanas lietās, turpina darbu politisku lēmumu rezultātā. Būtu nepieciešams ieviest mehānismu, ar kuru personām ne tikai tiek liegts ieņemt noteiktus amatus, bet arī tiek liegts turpināt darbu pie tā paša darba devēja (šajā gadījumā - pašvaldībā).

6. Latvija, esot viena no pretkorupcijas valstu grupas (GRECO) dalībvalstīm, katru gadu saņem novērtējumu par paveikto pretkorupcijas jomā. Katru gadu novērtējuma tēma ir atšķirīga, taču būtu vēlams uz pašvaldību darbību īstenot tās pašas atziņas un ieteikumus, kādas ir noteiktas GRECO novērtējuma ziņojumā par pretkorupcijas pasākumiem augstākajā izpildvarā (Ministru kabineta) vai tiesībsargājošo iestāžu darbībā.

7. Tiesu praksē ir atrodami spriedumi lietās, kurās kukuļošanā tiek apsūdzētas Valsts policijas amatpersonas. Lai iegūtu pierādījumus, tiek veikti operatīvie eksperimenti. Autors

izsaka pieņēmumu, ka līdzīgi eksperimenti būtu veicami arī pašvaldībās, pārbaudot pašvaldības policijas amatpersonu rīcību situācijās, kad tiek piedāvāti materiāli labumi apmaiņā pret amatpersonas bezdarbību. Šādu pārbaūžu nosacījumiem ir jābūt krietni vienkāršākiem nekā operatīvajā eksperimentā un ar profilaktisku mērķi. Līdz šim šādu pārbaūžu veikšana nekur Latvijā nav tikusi veikta un nav zināms, kādi rezultāti būtu sagaidāmi. Uzdevums šādu pārbaudi veikt Rīgā varētu būt Iekšējo pārbaūžu un korupcijas novēršanas nodaļai, citās pašvaldībās – speciāli deleģētam pašvaldības departamentam vai pašai iestādei. Autors ierosina pašvaldībās veidot atsevišķas nodaļas korupcijas apkarošanā pēc Rīgas parauga, mazākās pašvaldībās izveidojot reģionālās nodaļas, kuras uzraudzītu vairākas mazās pašvaldības uzreiz.

8. Lielbritānijas Kukuļošanas likums (UK Bribery Act) nosaka, ka kukuļošana ir prettiesiska rīcība un nav svarīgi, vai nodarījumā ir iesaistīta publiska persona. Tās var būt divas privātpersonas, no kurām viena, apmaiņā pret noteiktu rīcību, sniedz materiālus labumus vai pakalpojumus. Latvijas gadījumā tā būtu komerciālā uzpirkšana, kas ir noteikta KL 199. pantā. Autors uzskata, ka Lielbritānijai līdzīgs regulējums būtu ieviešams arī Latvijā – tas radinātu sabiedrību pie domas, ka korupcija ir sodāma rīcība neatkarīgi no tā, vai ir iesaistīta valsts amatpersona vai arī nav, kā arī to, ka sankcijas par šādām darbībām ir nopietnas un ar tālejošām sekām.

IZMANTOTO AVOTU SARAKSTS

Literatūra

- 1) Autoru kolektīvs E. Danovska un G. Kūtra zinātniskajā redakcijā. Administratīvo pārkāpumu tiesības. Administratīvās atbildības likuma skaidrojumi. Rīga: Tiesu nama aģentūra, 2020
- 2) Neimanis J. Ievads tiesībās. Rīga: autora izdevums. 2004
- 3) Mazure-Vucāne M. Miertiesas funkcijas pamattiesību aizsardzības nodrošināšanā. Starptautisko un Eiropas Savienības tiesību piemērošana nacionālajās tiesās: Latvijas Universitātes 78. starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājums, 2020
- 4) Mīncis P., Ehlerss H., Jakobi P., Lauva J. 1933. g. 24. aprīļa sodu likums: ar likumdošanas motīviem un sīkiem komentāriem, kā arī ar alfabētisko un citiem rādītājiem. Neoficiāls izdevums. Rīga, [b. i.], 1934
- 5) Strēlerts T. Tieslietu padomnieks. Otrs pārlabots un paplašināts iespiedums. Rīga: Valtera un Rapas akc. sab. apgāds, 1938
- 6) Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums. Rīga: Tiesu nama aģentūra, 2000
- 7) "Balsu pirkšana"- kādi ir risinājumi? Pieejams: <http://providus.lv/article/balsu-pirksana-kadi-ir-risinajumi> [aplūkots 24.10.2021]
- 8) "Nevis par politiku domāju, bet par iedzīvotājiem!" Valmieras mērs iziet ārpus pilsētas robežām. Pieejams: <https://www.la.lv/valmieras-mers-iziet-arpus-pilsetas-robezam> [aplūkots 16.11.2021]
- 9) 12 skaļākie korupcijas skandāli Ušakova vadītajā Rīgas pašvaldībā: Interneta resurss. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/zinu-analize/12-skalakie-korupcijas-skandali-usakova-vaditaja-rigas-pasvaldiba.a303226/> [aplūkots 22.11.2021]
- 10) 2013. gada 1. jūnija pašvaldību vēlēšanas. Rezultāti. Pieejams: <http://www.pv2013.cvk.lv/ResNovPartMemb-277.html> [aplūkots 21.11.2021]
- 11) 2021. Gada 5. Jūnija pašvaldību vēlēšanas. Rezultāti. Ventspils. Pieejams: <https://pv2021.cvk.lv/pub/ventspils/velesanu-rezultati/kandidatu-saraksti/latvijai-un-ventspilij> [aplūkots 22.12.2021]
- 12) Aizdomas par neatļautu vienošanos starp būvniekiem aptuveni 100 objektos. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/zinu-analize/aizdomas-par-neatlatu-vienosanos-starp-buvniekiem-aptuveni-100-objektos.a331340/> [aplūkots 22.11.2021]

- 13) Ceturtās vērtēšanas kārtas ziņojums par Latviju. Pieejams:
https://www.knab.gov.lv/upload/free/zinojumi/greco_ceturta_vertes_karta_23.06.2017.pdf [aplūkots 28.10.2021]
- 14) Eigimam celtas apsūdzības par 10 000 eiro kukuļa pieprasīšanu. Pieejams:
<https://www.apollo.lv/6853444/eigimam-celtas-apsudzibas-par-10-000-eiro-kukula-pieprasisanu> [aplūkots 06.11.2021]
- 15) Ekonomisko lietu tiesa. Pieejams: <https://tiesas.lv/Contents/Item/Display/9736>
[aplūkots 23.11.2021]
- 16) GRECO: Pieejams: <https://www.knab.gov.lv/lv/knab/international/greco/> [aplūkots 23.09.2021]
- 17) Izveide. Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs- no idejas līdz iestādes izveidošanai. Pieejams: <https://www.knab.gov.lv/lv/knab/history/establishment/>
[aplūkots 22.11.2021]
- 18) Kad ar sarunām nepietiek - kāpēc KNAB izbeidza būvnieku kartēļa lietu. Pieejams:
<https://www.delfi.lv/news/national/criminal/kad-ar-sarunam-nepietiek-kapec-knab-izbeidza-buvnieku-kartela-lietu.d?id=53217121> [aplūkots 23.11.2021]
- 19) KaPo 2018. gada darba pārskats. Pieejams: <https://www.kapo.ee/en/content/annual-reviews.html> [aplūkots 12.10.2021]
- 20) KNAB aizturētās Rīgas pašvaldības policijas amatpersonas- Trulis un Jostiņa. Pieejams: <https://www.la.lv/knab-aizturetas-rigas-pasvaldibas-policijas-amatpersonas-trulis-un-jostina> [aplūkots 20.11.2021]
- 21) KNAB atklājis ilgstošu Rīgas pašvaldības policijas amatpersonu kukuļošanu. Pieejams: https://www.knab.gov.lv/lv/press/7195-knab_atklajis_ilgstosu_rigas_pasvaldibas_policijas_amatpersonu_kukulosanu.html
[aplūkots 20.11.2021]
- 22) KNAB rīko ekspertu diskusiju par Lielbritānijas Kukuļošanas apkarošanas likumu. Pieejams:
https://www.knab.gov.lv/lv/press/6024/knab_riko_ekspertu_diskusiju_par_lielbritanijas_kukulosanas_apkarosanas_likumu.html [aplūkots 16.11.2021]
- 23) Konference “Trauksmes celšana: nākamais līmenis”. Pieejams:
<https://www.mk.gov.lv/lv/media/7553/download> [aplūkots 24.10.2021]
- 24) Korupcijas apkarošana sākas ar uzskatu maiņu sabiedrībā. Pieejams:
<https://latgaleslaiks.lv/raksti/2020-02-23-korupcijas-apkarosana-sakas-ar-uzskatu-mainu-sabiedriba> [aplūkots 12.10.2021]

- 25) Latvijā patlaban dažādos kriminālprocesos iesaistīti desmit esošie un bijušie pašvaldību mēri. Pieejams: <https://www.delfi.lv/news/national/criminal/latvija-patlaban-dazados-kriminalprocesos-iesaistiti-desmit-esosie-un-bijusie-pasvaldibu-meri.d?id=52869355> [aplūkots 12.12.2021]
- 26) Lemberga krimināllietu apgabaltiesa izskatīs rakstveidā. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/lemberga-kriminallietu-apgabaltiesa-izskatis-rakstveida.a424179/> [aplūkots 22.11.2021]
- 27) Lēmums par kriminālprocesa izbeigšanu. Pieejams: https://www.knab.gov.lv/upload/knab_lemums_10_05_2021_.pdf [aplūkots 16.11.2021]
- 28) Neskatoties uz sankcijām, pašvaldību vēlēšanās startēs Lembergu ģimene. Pieejams: <https://www.diena.lv/raksts/latvija/novados/neskatoties-uz-sankcijam-pasvaldibu-velesanas-startes-lembergu-gimene-14259588> [aplūkots 13.10.2021]
- 29) Pārveidos Rīgas Domes Birokrātijas apkarošanas centru. Pieejams: <https://lvportals.lv/dienaskartiba/328376-parveidos-rigas-domes-birokratijas-apkarosanas-centru-2021> [aplūkots 23.09.2021]
- 30) Piektā novērtēšanas kārtā. Korupcijas novēršana un integritātes veicināšana centrālajās valdībās (augstākās izpildvaras funkcijas) un tiesībaizsardzības iestādēs. Novērtējuma ziņojums, Latvija. Pieejams: https://www.knab.gov.lv/upload/2018/parskati/13.09.2018_greco_v_noveršanas_kartas_zinojums.pdf [aplūkots 28.10.2021]
- 31) Pirmās instances tiesa Lembergam piespriež 5 gadus cietumā un apcietina tiesas zālē. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/pirmas-instances-tiesa-lembergam-piespriez-5-gadus-cietuma-un-apcietina-tiesas-zale.a393831/> [aplūkots 12.12.2021]
- 32) Pretkorupcijas pasākumus ‘Rīgas Satiksmē’ nevērtēs atkārtoti. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/pretkorupcijas-pasakumus-rigas-satiksmenevertes-atkartoti.a303723/> [aplūkots 23.09.2021]
- 33) RD birokrātijas apkarotāji lepni par panākumiem. Pieejams: <https://www.diena.lv/raksts/latvija/zinas/rd-birokratijas-apkarotaji-lepni-par-panakumiem-14029580> [aplūkots 23.09.2021]
- 34) Rīgas domes Birokrātijas apkarošanas centrs. Pieejams: https://pasvaldiba.riga.lv/LV/Channels/Riga_Municipality/Executive_authority/ipasa_statusa_institucijas/birokratijas_apkarosanas_centrs/default.htm [aplūkots 23.09.2021]
- 35) Trauksmes celšana. Pieejams: <https://delna.lv/lv/darbibas-jomas/strategiskas-prioritates/trauksmes-celsana/> [aplūkots 24.10.2021]

- 36) Valdība apstiprina programmas “Starptautiskā policijas sadarbība un noziedzības apkarošana” īstenošanas noteikumus. Pieejams: <https://juristavards.lv/zinas/276046-valdiba-apstiprina-programmas-starptautiska-policijas-sadarbiba-un-noziedzibas-apkarosana-istenosanas-noteikumus/> [aplūkots 27.09.2021]
- 37) Vēsture. Pieejams: <http://www.iem.gov.lv/lat/ministrija/vesture/>.
[aplūkots 20.11.2021]
- 38) Visbiežāk trauksme celta VID un KNAB. Pieejams:
<https://lvportals.lv/skaidrojumi/313784-visbiezak-trauksme-celta-vid-un-knab-2020>
[aplūkots 26.10.2021]
- 39) VP sākusi izmeklēšanu par neslavas celšanu Viļakas novada domei: Pieejams:
<https://www.la.lv/vp-sakusi-izmeklesanu-par-neslavas-celsanu-vilakas-novada-domei>
[aplūkots 01.12.2021]
- 40) Areas of activity of Kaitsepolitseiamet. Pieejams:
<https://www.kapo.ee/en/content/areas-activity.html> [aplūkots 12.10.2021]
- 41) Corruption perceptions index 2018. Pieejams: <https://www.transparency.org/cpi2019>
[aplūkots 23.10.2021]
- 42) Corruption perceptions index 2020. Pieejams:
<https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/nzl#> [aplūkots 23.10.2021]
- 43) Felon Voting Rights: Pieejams: <https://www.ncsl.org/research/elections-and-campaigns/felon-voting-rights.aspx> [aplūkots 23.09.2021]
- 44) How corruption weakens democracy. Pieejams:
https://www.transparency.org/news/feature/cpi_2018_global_analysis [aplūkots 23.10.2021]
- 45) Zuma to stand trial on corruption charges relating to \$2.5bn arms deal. Pieejams:
<https://www.theguardian.com/world/2019/oct/11/zuma-to-stand-trial-corruption-charges-arms-deal-south-african-president> [aplūkots 23.10.2021]

Normatīvie akti

- 1) Administratīvās atbildības likums: LV likums. Pieņemts 25.10.2018. [01.10.2021]
- 2) Administratīvo sodu likums par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā: LV likums. Pieņemts 07.05.2020. [01.10.2021]
- 3) Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums: LV likums. Pieņemts 10.06.2020. [22.10.2021]

- 4) Civillikums: LV likums. Pieņemts 28.01.1937. [12.10.2021]
- 5) Korupcijas Novēršanas un Apkarošanas Biroja likums: LV likums. Pieņemts 18.04.2002. [24.10.2021]
- 6) Krimināllikums: LV likums. Pieņemts 17.06.1998. [30.09.2021]
- 7) Kriminālprocesa likums: LV likums. Pieņemts 21.04.2005. [30.09.2021]
- 8) Likums ‘‘Par policiju’’: LV likums. Pieņemts 04.06.1991. [15.12.2021]
- 9) Operatīvās darbības likums: LV likums. Pieņemts 16.12.1993. [25.10.2021]
- 10) Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā: LV likums. Pieņemts 25.04.2002. [03.10.2021.]
- 11) Par Konvenciju par cīņu pret korupciju, kurā iesaistītas Eiropas Kopienas amatpersonas vai Eiropas Savienības dalībvalstu amatpersonas, kas izstrādāta, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienību K.3 panta 2.punkta "c" apakšpunktu: LV likums. Pieņemts 22.04.2004. [24.10.2021]
- 12) Pašvaldības domes vēlēšanu likums: LV likums. Pieņemts 13.01.1994. [15.12.2021]
- 13) Saeimas vēlēšanu likums: LV likums. Pieņemts 25.05.1995. [15.12.2021]
- 14) Trauksmes celšanas likums: LV likums. Pieņemts 11.10.2018. [12.10.2021]
- 15) Valsts pārvaldes iekārtas likums: LV likums. Pieņemts 06.06.2002. [12.04.2021]
- 16) Valsts robežsardzes likums: LV likums. Pieņemts 05.11.2020. [15.12.2021]
- 17) Rīgas Domes 19.06.2007. saistošie noteikumi Nr.80 ‘‘Sabiedriskās kārtības noteikumi Rīgā’’: pašvaldību saistošie noteikumi. [01.10.2021]
- 18) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2019/1937. Parakstīts 23.10.2019. [06.10.2021.]
- 19) Bribery Act of United Kingdom [Apvienotās Karalistes Korupcijas likums]. Pieejams: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/23/contents> [05.10.2021]

Juridiskās prakses materiāli

1) Eiropas Cilvēktiesību tiesas 09.06.1998. spriedums lietā ‘‘Teixeira de Castro v. Portugal’’, pieteikums Nr.25829/94. Pieejams: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-62751>

2) Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2008.gada 5.februāra spriedumu lietā ‘‘Ramanauskas v. Lithuania’’, pieteikums Nr.74420/01. Pieejams: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-84935>

3) Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2008. gada 1.jūlija spriedumu lietā ‘‘Malininas v. Lithuania’’, pieteikums Nr.100071/04. Pieejams: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-87223>

- 4) Satversmes tiesas 26.10.2017. spriedums lietā Nr.2016-31-01, 3.p. Pieejams:
https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2017/10/2016-31-01_Spriedums.pdf
- 5) AT Senāta Administratīvo lietu departamenta 03.07.2008. spriedums lietā Nr. SKA-326/2008. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv>
- 6) AT Senāta Administratīvo lietu departamenta 26.06.2008. spriedums lietā Nr. SKA-316/2008. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv>
- 7) AT Senāta Administratīvo lietu departamenta 25.10.2007. spriedums lietā Nr. SKA-401/2007. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv>
- 8) AT Senāta Krimināllietu departamenta 15.05.2001. lēmums lietā Nr. SKK-150. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv>
- 9) AT Senāta Krimināllietu departamenta 28.02.2013. lēmums Nr.SKK-26/2013. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv>
- 10) Cēsu rajona tiesas spriedums lietā Nr.K11-0010-16. Pieejams:
<https://manas.tiesas.lv>
- 11) Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas spriedums lietā Nr.K27-159-14/8. Pieejams:
<https://manas.tiesas.lv>
- 12) Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas spriedums, Lietas arhīva Nr. K30-1438-19/22. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv>
- 13) Rīgas rajona tiesas spriedums, Lietas arhīva Nr.K.33-0611-18. Pieejams:
<https://manas.tiesas.lv>
- 14) Zemgales rajona tiesas spriedums Lietā Nr. K73-0197-18/39. Pieejams:
<https://manas.tiesas.lv>
- 15) LR AT Plēnuma 21.06.1993. lēmums Nr.7 “Par tiesu praksi kukuļošanas lietās”.
Pieejams: <https://at.gov.lv>

PIELIKUMI

1. Pielikums. Igaunijas Drošības dienesta KaPo jurisdikcija, atbildes vēstule no dienesta vadītāja Andresa Kahara (Andres Kahar)

Kam: es ^

No	Andres.Kahar@kapo.ee
Kam	elmars.vilcins@gmail.com
Datums	2020. g. 28. apr. 14:43
	Standarta šifrēšana (TLS). Skatīt drošības informāciju

Hello Elmars,

Thank you for the interest. In corruption offenses, **KAPO** conducts pre-trial proceedings if the crime has been committed by Tallinn, Tartu, Narva, Pärnu, Kohtla-Järve or Jõhvi head of local government unit or its administrative agency or another official or employee performing management duties. All other municipalities are under Police- and Border Guard Board. Best database about the corruption investigations is actually this: <https://www.korruptsioon.ee/en/corruption-estonia/statistics-0> . Data about 2019 is not yet available.

Kind regards,

Andres Kahar
head of bureau
Estonian Internal Security Service (**KAPO**)

Bakalaura darbs “Korupcija Latvijas Republikas vietvarās” izstrādāts LU Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: _____ Elmārs Vilciņš

Rekomendēju / Nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: lektore Mag.iur. Evija Vīnkalna

Recenzents/e: _____

Darbs iesniegts krimināltiesisko zinātņu katedrā

Dekāna pilnvarotā persona: _____

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē __. __. 2021. prot. Nr. _____
, vērtējums _____

Komisijas sekretārs/e : _____